

SLUTRAPPORT 10/2024

STORA LYSARHOLMEN

JAKOBSTADS MILJÖVÅRDSBYRÅ
CAROLINA SILVA, TANJA SUNDKVIST

Abstrakt

Ängar och vårdbiotoper är viktiga, men starkt hotade, resurser i kampen mot klimatförändringarna. Därför har satsningar inom projekt Stora Lysarholmen på att restaurera och sköta ängsmarken på Stora Lysarholmen genom röjning, bygge av beteshagar och inledande av bete gjorts. Naturvärdesinventeringen som gjordes i början av projektet visade på att området är ett av de viktigaste förekomstområdena för flygekorre i nejden. Ytterligare insatser för att förbättra livsmiljön på och kring ängen inkluderar bygge och utplacering av insektshotell och holkar för flygekorre och fåglar samt anläggande av damm.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	2
2. Projektresultat.....	3
2.1. Inventering	3
2.2. Rökning och gallring	5
2.3. Bygge av beteshagar och inledande av bete	5
Bygge av beteshagar.....	5
Inledande av bete	6
2.4. Holkar och insektshotell	7
2.5. Övriga åtgärder.....	8
2.6. Avvikelser från planerna.....	8
3. Kommunikation	9
4. Effekter av projektet.....	10
5. Resultatens hållbarhet och användningsområden.....	11
5.1. Resultatens hållbarhet.....	11
5.2. Användningsområden	11
6. Budgetrapport	11
7. Rekommendationer för fortsatt skötsel.....	15
8. Sammanfattning	16
9. Bilagor.....	17

1. INLEDNING

I april 2023 beviljade Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland staden Jakobstads miljöförvaldning understöd för restaurering och skötsel av ängsområdet på Stora Lysarholmen. Projekt Stora Lysarholmen har finansierats av miljöministeriets livsmiljöprogram Helmi, vars mål är att stärka den biologiska mångfalden i Finland. Projektet har pågått under åren 2023 och 2024.

Stora Lysarholmen är en ö belägen i den nordöstra delen av Jakobstad. Projektområdet finns i mitten av Stora Lysarholmen (se Figur 1) och utgörs av en gammal gårdsgrupp, ängsmark samt omkringliggande skog. Gårdsgruppen och de omkringliggande stengärdesgårdarna vittnar om områdets kulturhistoriska värde.

Området är i småskalig men mångsidig användning omfattande bland annat koloniodling, lägerverksamhet och rekreation. En mindre del av marken arrenderas sedan år 1984 ut som odlingslotter till stadens invånare. Gårdsfastigheten ägs av staden Jakobstad och hyrs av föreningen Parasta Lapsille r.y. som årligen ordnar dagsläger för barn i juni månad. Stigar i skogen vittnar om att området används i rekreationssyfte. Under åren har ängsmarken hyrts ut som betesmark, men då projektet inleddes hade området inte betats på flera år, vilket lett till att ängsmarken delvis vuxit igen.

Ängar och vårdbiotoper hör till våra mest hotade naturtyper. De är viktiga livsmiljöer för många växter, djur, fåglar och insekter. De bidrar även till bekämpningen av klimatförändringarna genom att binda koldioxid och förhindrar översvämning genom att samla upp vatten. Rekreativiteterna som ängarna bidrar till är också viktiga. Man kan således säga att ängarna är viktiga för den biologiska mångfalden, för klimatet och för människans välmående.

Innan projektet hade inga omfattande naturinventeringar gjorts inom projektområdet, men det fanns indikationer på att området har höga naturvärden och att ängsmarken skulle lämpa sig väl som vårdbiotop. Tidigare inventering utanför projektområdet (Bilaga 1) har visat på förekomst av flygekorre (*Pteromys volans*).

Projektets huvudsakliga mål har varit att återställa och vårda den igenvuxna vårdbiotopen för att gynna den biologiska mångfalden i området samt att bevara de öppna kulturmarkernas natur- och landskapsvärden genom att låta utföra småskaliga röjningar och återinföra bete. Med de planerade åtgärderna motverkas igenväxning av området och de öppna ängarna med dess många arter återställs och bevaras. Åtgärderna förväntas även framhäva Stora Lysarholmens kulturhistoriska miljö genom att få fram de gamla stengärdesgårdarna.

Då landskapet öppnas upp och den traditionella markanvändningen återupptas ökar också områdets rekreativetsvärde. Tillsammans med den omkringliggande skogen och gårdsgruppen erbjuder Stora Lysarholmen även mångsidiga möjligheter för undervisning av närmiljöns biologi, geografi och historia.

Figur 1. Karta över projektområdet på Stora Lysarholmen.

2. PROJEKTRESULTAT

Miljövårdsbyrån i Jakobstad har planerat åtgärderna inom projekt Stora Lysarholmen så att den biologiska mångfalden i området ska gynnas. För att kunna utföra åtgärderna och nå målet har miljövårdsbyrån samarbetat med andra avdelningar inom staden, naturexpertter och entreprenörer. Nedan följer en beskrivning av de olika momenten inom projektet och vilka resultat som uppnåtts inom vardera moment (Tabell 1). En förklaring till varför åtgärderna koncentrerats till år 2024 finns i sektion 2.6. Avvikelser från planerna.

Tabell 1. Utförda åtgärder, tidpunkt för genomförande och mål.

Åtgärd	Tidpunkt		Mål
	Månad	År	
Inventering	Maj - augusti	2023	Kartläggning
Röjning och gallring	Maj - juni	2024	Öppna upp området, förbereda för bete
Holkbygge och -placering med Parasta Lapsille	Juni	2024	Förbättra livsmiljön
Bygge av hage för höglandsboskap	Juli	2024	Förbereda för bete
Bygge av hage för får	Augusti - oktober	2024	Förbereda för bete
Bete med höglandsboskap	Augusti - oktober	2024	Hålla området öppet, sköta ängen
Inglasad infoskylt	Oktober	2024	Informera invånarna
Bygge av serviceväg	Oktober	2024	Underlätta in- och utförelse av betesdjur
Bygge av damm	Oktober	2024	Förbättra livsmiljön

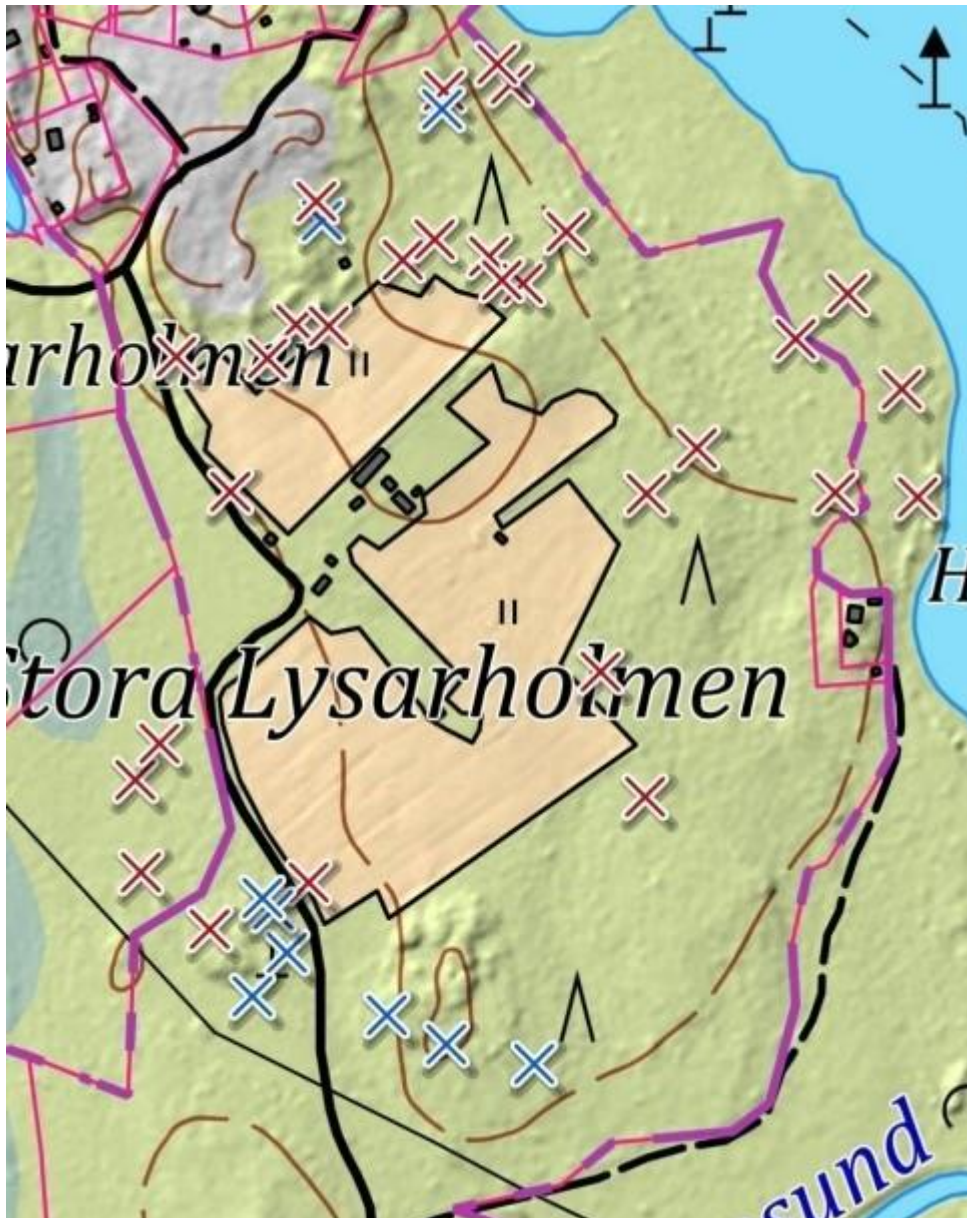
2.1. INVENTERING

Projektet inleddes sommaren 2023 med en naturvärdesinventering av området (Bilaga 2). Inventeringen omfattade inventering av växtlighet, fåglar, flygekorre, fladdermöss, åkergroda (*Rana arvalis*), utter (*Lutra lutra*) och övrig fauna. I inventeringsrapporten finns även ett förslag till skötselplan. Inventeringarna utfördes och sammanställdes av biolog Mattias Kanckos från EssNature.

Inventeringen av växtlighet visade på en mångsidig förekomst av olika ängsväxter, bl.a. gulvial (*Lathyrus pratensis*), hundäxing (*Dactylis glomerata*) och humleblomster (*Geum rivale*). Den största delen av ängsområdet kan karaktäriseras som friskäng. Speciellt den norra delen av ängen är mycket frodig, medan den södra delen är något torrare med mera gräsväxtlighet. Ängarna klassas som akut hotad naturtyp (CR) och det är därför av största vikt att återställa dem. Den omkringväxande skogen är gammal och har höga naturvärden. Den består av frisk moskog (MT), lundartad granskog (OMT), försumpad skog och hällmark. I skogen finns förutom gran (*Picea abies*) även tall (*Pinus sylvestris*), glas- och vårtbjörk (*Betula pubescens* och *Betula pendula*), grå- och klibbal (*Alnus incana* och *Alnus glutinosa*) och asp (*Populus tremula*). Skogen kan karaktäriseras som en mogen barrträdsdominerad frisk moskog, som klassas som sårbar naturtyp (VU).

Under fågelinventeringen påträffades arter som förekommer både i skog och på ängsmark. Av skogsfåglarna påträffades bl.a. kungsfågel (*Regulus regulus*), trädkrypare (*Certhia familiaris*) och den nära hotade arten nötskrika (*Garrulus glandarius*, NT). Vid ängsmarken påträffades ett flertal lövsångare (*Phylloscopus trochilus*), men även den nära hotade sädesärlan (*Motacilla alba*, NT) och den starkt hotade grönfinken (*Carduelis chloris*, EN) förekom. Även den sårbara buskskvättan (*Saxicola rubetra*, VU) och den nära hotade törnsångaren (*Sylvia communis*, NT) påträffades.

Tidigare inventering utanför projektområdet har visat på förekomst av flygekorre, vilket redan innan påbörjan av inventeringen inom projektet kunde indikera på förekomst av flygekorre även i projektområdet. Flygekorren är en sårbar art (VU), som skyddas enligt EU:s habitatdirektiv. Resultaten från inventeringen av flygekorre visar att det även inom projektområdet förekommer flygekorre. Gamla flygekorreholkar, ekorrars risbon och till och med en håla i marken såg ut att fungera som dess bohålor. Inventeringsresultatet visar att Stora Lysarholmen är ett av de viktigaste förekomstområden för flygekorre i Jakobstadsnejden. Flera olika revir påträffades (Figur 2) och det finns troligen över 10 individer i området.

Figur 2. Rött kryss markerar observationer av flygekorrens spillning och blått kryss markerar observationer av dess boplatser på Stora Lysarholmen.

Varken fladdermöss, åkergroda eller utter påträffades under inventeringen. Under inventeringen påträffades spillning och spår från övrig fauna, så som ekorre (*Sciurus vulgaris*), rådjur (*Capreolus capreolus*) och älg (*Alces alces*). Observationer av både fälthare (*Lepus europaeus*) och skogshare (*Lepus timidus*) gjordes.

Rapporten från naturinventeringen innehåller förslag på hur området skulle kunna skötas i fortsättningen. Bland annat föreslås att bevara den gamla granskogen orörd, så att flygekorren inte ska försvinna därifrån. Efter att ha besökt området med stadens skogsbruksingenjör och personal från miljövårdsbyrån, föreslog Kanckos även anläggande av en damm vid ängsområdets sydligaste punkt. Dammen skulle fungera som uppsamlingspunkt för vatten och gynna både insektbeståndet och fågelbeståndet. Naturinventeringen fungerade som grund för vidare åtgärder inom projektet.

2.2. RÖJNING OCH GALLRING

Röjning och gallring av området påbörjades då snön smoltit våren 2024. Åtgärderna utfördes av Walberg Entreprenad ÖB och kontinuerliga diskussioner hölls med både entreprenören och stadens skogsbruksingenjör. Eftersom ängsmarken var kraftigt igenvuxen med träd, sly och buskar, var det viktigt att röja upp området för att skapa en ideal ängs- och betesmark. Först röjdes den södra delen och sedan den norra delen. Utvalda träd sparades främst för att fungera som möjliga boplatser för fåglar. De kvarlämnade träden ger även skugga till betesdjuren och bidrar till en vacker landskapsbild. Aspsticklingar, buskar och sly röjdes och de kulturhistoriskt viktiga stengärdsgårdarna togs fram. Rester från gamla hagar plockades bort av miljövårdsbyrån och stadssnickeriet.

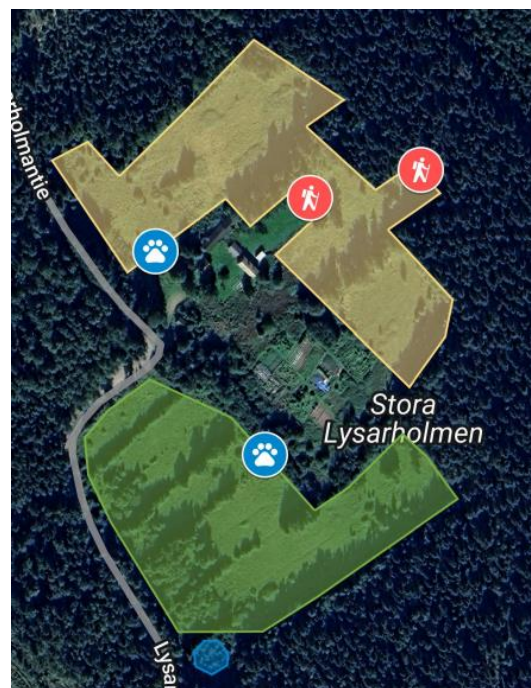
Virket från gallringen såldes och räknades som inkomst till projektet. Det här redovisas närmare i sektion 6. Budgetrapport.

2.3. BYGGE AV BETESHAGAR OCH INLEDANDE AV BETE

BYGGE AV BETESHAGAR

Beteshagarna planerades så att den södra delen av ängen kommer att fungera som bete för högländsboskap och den norra delen som bete för får (Figur 3). Det södra området blev färdigröjt först, vilket innebar att bygget av hagen för högländsboskap kunde inledas först. Esse Highland ansvarade för utförandet av den hagen, eftersom de har flera års erfarenhet av liknande arbete och det även avtalats om att de skulle ha sina djur på bete på Stora Lysarholmen då hagen färdigställts. Bygget inleddes i juli 2024 och avslutades i augusti samma år. Stängslet består av trästolpar, isolatorer och tre linjer high tensile tråd. Hagen behövde bestå av elstängsel för att säkerställa säkerheten för både djur och besökare. För att följa stadens klimatstrategi installerades en solpanel för att tillföra el till stängslet. Strömmen till stängslet kommer från en solpanel. En grind för in- och utförsel av betesdjur byggdes på hagens norra sida. Hagen är ca 1,85ha stor.

Då röjningen av den norra delen blev klar kunde Jakobstads stadssnickeri påbörja bygget av fårhagen. Stadssnickeriet är en del av stadens sysselsättningsprogram, vilket innebär att kostnaderna inkluderade endast materialkostnader. Fårhagen blev klar i oktober

Figur 3. Utformningen av hagarna och grindarna. Gult område = fårhage; Grönt område = hage för högländsboskap; Röda markeringar = grindar för genomfart; Blåa markeringar = djurgrindar.

2024. En liten del av hagen, hörnet längst norrut, byggdes en bit in i skogsområdet. Det här gjordes för att undvika onödiga hörn samt för att området passar bra som skogsbete. Stängslet består av trästolpar med sluttning för vattenavrinning, tre bräder på höjden och fårgaller. En grind för in- och utförsel av betesdjur byggdes på hagens södra sida och två grindar med automatisk stängningsfunktion för genomfart i rekreationssyfte byggdes på hagens nordöstliga sida. Hagen är ca 1,9ha stor.

INLEDANDE AV BETE

Då hagen för höglandsboskapen var klar kunde betet med djur från Esse Highland inledas. Två höglandskor och två höglandskalvar (Figur 4) var på plats från mitten av augusti tills födan tog slut i början av oktober. Inför betet införskaffades ett vattenkar med flottör, så att vattenkaret kan fyllas automatiskt vartefter djuren dricker, så länge det är kopplat till en vattenledning. Vattnet kopplades till koloniodlingens vattenledning via en Y-koppling. Vattnet stängdes av inför vintersäsongen i slutet av september, men vattentillförseln för den resterande betesperioden tryggades genom en skild vattentank, från vilken vatten kunde tas för att fylla vattenkaret. Betestrycket och djuren kontrollerades regelbundet av Esse Highland. Från och med sommaren 2025 kommer bete med höglandsboskap att ske med miljöstödet.

Figur 4. Två höglandskor och två höglandskalvar på bete på Stora Lysarholmen.

Eftersom fårhagen inte blev klar under sommarmånaderna beslutades det att fårbete kommer att inledas efter att projektet avslutats. Första fårbetet förväntas ske med miljöstödet sommaren 2025.

Genom att låta djur beta på ängarna hålls ängsmarkerna öppna och fria från igenväxning. Eftersom ängsväxterna föredrar näringsfattig mark är det viktigt att få bort all extra näring från ängsmarken. Betande djur utför ett viktigt arbete då de äter upp grönska som annars skulle bidra till igenväxning och övergödning av ängarna. Genom att övervaka betestrycket ser man till att djuren betar i lagom takt, samt att den näring som tillförs genom deras spillning inte överskrider helhetsnyttan med betet.

2.4. HOLKAR OCH INSEKTSHOTELL

Som en åtgärd för att gynna livsmiljön för fåglar, flygekorrar och pollinatörer ordnade miljövårdsbyrån tillsammans med Jakobstadsnejdens Natur rf (JNN) ett evenemang för Parasta Lapsille ry. Parasta Lapsille är en förening som årligen ordnar dagsläger för barn på Stora Lysarholmen i juni månad. Tisdagen den 11.6.2024 berättade personal från miljövårdsbyrån kort om projektet innan Jukka Aaltonen och Filip Liljekvist från JNN presenterade olika fågelholkar och ordnade fågelbingo för barnen (Figur 5). Därefter fick barnen spika ihop fågelholkar och flygekorreholkar samt borra insektshotell. Dagen efter placerade barnen och personal från miljövårdsbyrån ut insektshotellen och lite senare samma månad placerade miljövårdsbyråns personal holkarna i omkringväxande träd (Figur 6). JNN sponsorerade evenemanget med 11 stycken fågelholkar, 2 stycken flygekorreholkar och 6 stycken insektshotell.

Figur 5. JNN visar olika fågelholkar och ordnar fågelbingo för Parasta Lapsille.

Figur 6. Holkarnas och insektshotellens placering. Grön ekorre = holk för flygekorre; Röd fågel = fågelholk; Blå insekt = insektshotell.

2.5. ÖVRIGA ÅTGÄRDER

Övriga åtgärder som utförts inom projektet var bygge av en serviceväg mellan koloniodlingen och hagen för höglandsboskap samt en damm söder om hagen för höglandsboskap (Figur 7). Syftet med servicevägen var bland annat att underlätta transport av djuren. Hagen planerades så att grinden byggdes intill den tilltänkta servicevägen. Anläggande av damm rekommenderades av Mattias Kanckos, som utförde naturinventeringen. Dammen anlades utanför hagen och fyller flera funktioner. Området där den anlagts ett område där vatten samlas naturligt. Genom att anlägga en damm kan vattnet samlas på en mindre koncentrerad plats och således motverkas översvämning av Lysarholmsvägen. Dammen fungerar även som god livsmiljö för insekter, och således även som födoplats för fåglar.

Bygge av serviceväg och anläggning av damm utfördes av Kaivuutyö M. Mäenpää och färdigställdes i oktober.

Figur 7. Den rosa markeringen står för serviceväg och den blåa markeringen står för damm. Uppe till höger servicevägen och nere till höger dammen under konstruktion.

Vid parkeringen och på en liten del av ängen växer den invasiva växtarten blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*). Blomsterlupin bekämpades både år 2023 och 2024 inom ett annat projekt.

2.6. AVVIKELSER FRÅN PLANERNA

Det uppstod en del förändringar i utförandet av projektet. De främsta avvikelserna berodde på ändringar i tidtabellen. På grund av ändringar i personalomsättningen och en lång vintersäsong 2023-2024 försenades flera åtgärder. Den ursprungliga tanken var att röjningen skulle ha varit klar hösten 2023, så att bygget av hagarna kunde inledas så fort tjälen smultit på våren 2024. Röjningen blev uppskjuten till år 2024 eftersom projektansvarig byttes under hösten 2023 och kom i gång sent på våren på grund av den långa vintern. På

grund av risk för överskridande av budget blev det även aktuellt att sälja virket från gallringen. Detta diskuterades med projektfinansiären, som godkände försäljningen av virket.

Under projektets gång har utformningen av hagarna ändrats. Ursprungligen var det tänkt att endast bygga fårhagar, men idén utvecklades och i stället byggdes en fårhage och en hage för högländsboskap. Utformningen av hagarna förändrades något på grund av att stadens beslut att utvidga Stora Lysarholmens koloniodling och ett dikningsarbete som skulle göras längsmed Lysarholmsvägen.

All bete var tänkt att påbörjas under år 2024, men på grund av den försenade tidtabellen ändrades planerna. Bete med högländsboskap prioriterades och därför röjdes det området först. Målet blev i stället att hinna färdigställa fårhagen inom projektet, så att fårbete kan inledas utan någon byggnation år 2025.

Evenemanget med JNN var en del av projektplanen, men det hade inte budgeterats för. Finansieringen av evenemanget erhöles av UPM-Kymmene Oyj. I början av år 2024 blev det klart att den planerade budgeten inte kommer att räcka till. Det blev därför aktuellt att ansöka om tilläggsfinansiering. Som ytterligare ett sätt att kunna finansiera de planerade åtgärderna såldes virket från gallringen. Åtgärden godkändes av finansiären. Allt detta redovisas närmare i sektion 6. Budgetrapport.

3. KOMMUNIKATION

Projekt Stora Lysarholmen har haft en del synlighet i den lokala dagstidningen Österbottens Tidning och i stadens sociala medier. Projektet har även diskuterats och presenterats under Helmi-klustermöten, i vilka bland annat miljötjänstemän, miljöexperter och landsbygdsrepresentanter deltagit. Nedanstående tabell (Tabell 2) beskriver projektets synlighet i de olika kanalerna.

Tabell 2. Projektets synlighet i olika kanaler.

Datum	Kanal	Rubrik	Beskrivning av innehåll
26.10.2022	Österbottens Tidning	Jakobstad satsar på fåglar och får – gamla åkrar ska bli betesmark	Information om projektansökan
14.7.2023	Österbottens Tidning	Hjälp krävs för att ängsblommor och sjöfåglar ska trivas i Jakobstad – antalet minskar och mårhundar ska ner	Information om projektet
12.3.2024	Stadens Facebook och Instagram	Offert	Ledigansläende av bete på Stora Lysarholmen
10.4.2024	Helmi-klustermöte via Teams	Presentation av miljövårdsbyråns Helmi-projekt	Kort presentation om projekt Stora Lysarholmen
14.6.2024	Helmi-klustermöte på plats	Presentation av miljövårdsbyråns Helmi-projekt	Uppdatering om projekt Stora Lysarholmen och besök på plats
21.6.2024	Österbottens Tidning	Snart betar fåren på Nynäsbacken - men inga pengar för Kittholmsskogen	Sammanfattning av Helmi-klustermötet 14.6.2024
25.6.2024	Stadens Facebook och Instagram	Skötsel av värdbiotop i Stora Lysarholmen	Information om att evenemang ordnats med JNN och Parasta Lapsille
26.8.2024	Stadens Facebook och Instagram	Highland-kor vid Stora Lysarholmen: Ett Steg för Att Vårda Våra Ångar!	Information om att highlandboskapen är på bete nu
14.11.2024	Stadens Facebook och Instagram	Stora Lysarholmen – Projektet är avslutat men skötseln fortsätter	Information om att infoskylten är på plats och att projektet avslutats

En inglasad infoskylt med information om Stora Lysarholmen sattes upp vid ingången till gårdsgruppen i oktober 2024 (Figur 8). Affischen designades av miljövårdsbyråns personal och den inglasade skylten byggdes av stadssnickeriet.

Figur 8. Inglasad informationsskylt vid Stora Lysarholmen.

4. EFFEKTER AV PROJEKTET

Tack vare projektet inventerades Stora Lysarholmens ängsområde och den omkringväxande skogen. Inventeringen gav viktiga insikter i planeringen av åtgärderna och den kan i framtiden fungera som ett sätt att jämföra hur mycket de utförda åtgärderna bidragit till att öka den biologiska mångfalden och förbättra livsmiljön för både flora och fauna.

Projektet har lett till att området röjts och de historiska stengårdsgårdarna tagits fram. De träd som lämnats på ängen ger skugga åt betesdjuren och kan fungera som boplats för fåglar som föredrar öppna områden. De är även landskapsmässigt vackra och bidrar till områdets rekreativvärde. Genom byggnationen av beteshagarna och inledande av bete har den traditionella användningen av ängsmarken återinförts. I den södra hagen har högländsboskapen börjat beta och resultatet är att ängsväxterna och den näring de skulle ha tillfört ängen nu i stället äts upp av djuren, så att ängsväxterna även i framtiden ska garanteras en ideal livsmiljö. Det här är början på ett fortgående arbete och förhoppningsvis kommer effekterna av det att synas genom en frisk och frodig äng som är boplats för många olika växter, pollinatörer och fåglar.

Flera invånare har kommenterat röjningsarbetet och inledandet av betet positivt. Området har blivit vackrare och således har rekreativvärdet ökat. Invånare som kanske tidigare inte visste om Stora Lysarholmen med den vackra skogen, den historiska gårdsgruppen, stengårdsgårdarna och de frodiga ängarna har genom projektet fått information om både platsen och ängarnas betydelse för den biologiska mångfalden. Informationsskylten finns på ett synligt ställe och ger information om området och åtgärderna som utförts.

Evenemanget med JNN och Parasta Lapsille fungerade som ett lärandemoment för barnen, där de fick lära sig om ängen och olika fåglar samtidigt som de fick hjälpa till att bidra till förbättrade livsmiljöer genom att bygga holkar och insektshotell samt placera ut insektshotell.

5. RESULTATENS HÅLLBARHET OCH ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN

Inom projektet utfördes viktiga åtgärder vars resultat gynnar den biologiska mångfalden. Nedan följer en beskrivning av resultatens hållbarhet och hur resultaten kan tillämpas inom olika användningsområden.

5.1. RESULTATENS HÅLLBARHET

I och med att betesmarkerna på Stora Lysarholmen återställts kan ängarna skötas genom bete igen. Rätt skötsel av ängen innebär att näring från växter som annars skulle förmultna i marken nu i stället äts upp av betesdjuren, vilket i sin tur leder till att ängarna och dess växter som föredrar näringsfattig jord mår bättre och lockar till sig fler pollinatörer som kan sprida vidare ängsväxterna. Fler pollinatörer innebär också bättre ängar. Det blir ett positivt kretslopp där ängarna får möjlighet att växa och bli ideala livsmiljöer för olika växter, insekter och fåglar. Som tidigare nämnt är ängar en starkt hotad livsmiljö, som även är viktiga för att motarbeta klimatförändringar.

Tack vare evenemanget med att bygga och placera ut insektshotell och holkar för flygekorre och fåglar gynnas även dessa bestånd. Genom att inkludera Parasta Lapsille i den här åtgärden uppstod ett lärandemoment där barnen fick göra någonting roligt samtidigt som de fick lära sig om biologisk mångfald och göra en viktig insats för den.

5.2. ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN

Projektresultaten går att applicera på flera olika användningsområden. Naturinventeringen fungerar som ett sätt att mäta effekterna av de utförda åtgärderna. Den fungerar som en bas att utgå ifrån i kommande inventeringar och kan även användas av naturintresserade samt inom rekreation och undervisning.

Kunskapen om upprättandet av vårdbiotoper har utvecklats, inte bara hos miljövårdsbyråns personal, utan även bland olika avdelningar inom staden och de olika entreprenörerna som varit inblandade i projektet. Genom nära kontakt till olika instanser har kunskapen om vardera instansens roll i upprättandet av vårdbiotoper utvecklats. Den här kunskapen och de kontakter som skapats genom projektet är värdefulla för upprättandet av framtida vårdbiotoper.

Genom att berätta om projektet på stadens sociala medier och i traditionell media har invånare haft möjlighet att följa med arbetet. Under projektet tog en invånare kontakt med miljövårdsbyrån för att tipsa om en annan plats som skulle kunna passa som vårdbiotop, eftersom hen hade läst att miljövårdsbyrån planerar och utför sådana projekt.

6. BUDGETRAPPORT

Projekt Stora Lysarholmen beviljades finansiering i Beslut om statsbidrag UUDELY/14491/2022, daterat 18.4.2023. Enligt beslutet fick de totala kostnaderna inom projektet vara upp till 48 700€, av vilka 80 % (38 960 €) betalas som understöd från livsmiljöprogrammet Helmi. Resterande 20 % av kostnaderna (9 740 €) betalas med egna medel. På grund av högre utgifter än vad som uppskattats i projektansökan ansöktes det i början av år 2024 om tilläggsfinansiering. Detta beviljades genom Beslut om ändring av bidragsbeslut UUDELY/14491/2022, daterat 28.5.2024, och ersatte beslutet från 18.4.2023. Enligt det nya beslutet fick den

totala kostnaden för projektet nu vara 54 660,95 €, alltså 4 768,76 € mer än enligt det gamla beslutet. Enligt det nya beslutet kan totalt 43 728,76 € ansökas i understöd från NTM-centralen (Tabell 43).

Tabell 3. Projektfinansiering för åren 2023 och 2024.

Finansiär	Kostnads- uppskattning 2023	Förverkligade kostnader 2023	Kostnads- uppskattning 2024	Förverkligade kostnader 2024	Kostnads- uppskattning Totalt	Korrigerad kostnads- uppskattning Totalt	Förverkligade kostnader Totalt
NTM-centralen (80 %)	28 020,00 €	6 640,88 €	10 940,00 €	38 567,69 €	38 960,00 €	43 728,76 €	40 791,13 €
Egen andel (20 %)	7 005,00 €	1 660,22 €	2 735,00 €	9 641,92 €	9 740,00 €	10 932,19 €	10 197,78 €
Sammanlagt	35 025,00 €	8 301,10 €	13 675,00 €	48 209,61 €	48 700,00 €	54 660,95 €	50 988,91 €

Under år 2023 ansöktes ingen utbetalning från NTM-centralen. Staden Jakobstad betalade 1 660,22 €, vilket motsvarar 20 % av det årets kostnader. Detta redovisas som interna stöd och bidrag i huvudboken och resultaträkningen (se Egen andel i Tabell 3). Hela kostnaden för år 2023 (totalt 8 301,10 €, inklusive stadens del) är inkluderad i ansökan om slutbetalning.

Under år 2024 erhöles ett bidrag på 500 € från UPM, som främst användes till material vid evenemanget med JNN och Parasta Lapsille. Som ytterligare ett sätt att finansiera de planerade åtgärderna såldes virket från gallringen. Åtgärden godkändes av finansiären. Försäljningen av virket försenades så pass att varken inbetalning eller betalningsspecifikation för inkomst från virkesförsäljning kunde erhållas i tid för utbetalningsansökan. Dessa skickas in då de ankommit. Stadens skogsbruksingenjör har utfärdat ett intyg om värdet på virket. Från början beräknades att inkomsten från försäljningen av virket skulle vara 1 500 €, men enligt ett avtal med köparen Metsävoima beräknades den totala inkomsten vara 5 021,80 € (se mätintyg virkesinkomster från Lysarholmen i utbetalningsansökan). Dessa medel har använts för att finansiera projektåtgärderna.

De totala kostnaderna inom projektet, med intäkterna avdragna, uppgick till 50 988,91 €, vilket var 3 672,04 € lägre än den uppdaterade budgeten på 54 660,95 € (se Tabell 4 och 5). Detta beror på det erhållna bidraget från UPM, intäkterna från virkesförsäljningen som blev högre än förväntat och effektiv användning av projektbudgeten. De totala kostnaderna och de totala intäkterna som presenteras i huvudboken skiljer sig från de siffror som finns i Tabell 3-5, eftersom intäkterna från virkesförsäljningen ännu inte har bokförts och stadens andel, som motsvarar 20 % av kostnaderna för år 2023, redan har betalats. Utbetalning från NTM-centralen för både år 2023 och 2024 ansöks i samband med utbetalningsansökan. Den här informationen finns i Excel-filen Stora Lysarholmen_kostnadsfördelning, som är en del av utbetalningsansökan.

Tabell 4. Projektbudget, kostnader och balans för åren 2023 och 2024.

Kostnadsslag	Kostnads- uppskattning 2023	Förverkligade kostnader 2023	Kostnads- uppskattning 2024	Förverkligade kostnader 2024	Kostnads- uppskattning Totalt	Korrigerad kostnads- uppskattning Totalt	Förverkligade kostnader Totalt	Balans
Intäkter								
Bidrag från UPM				- 500,00 €			- 500,00 €	
Virkesförsäljning				- 5 021,80 €			- 5 021,80 €	
Totala intäkter	- €	- €	- €	- 5 521,80 €	- €	- €	- 5 521,80 €	
Kostnader (utan moms)								
Löner + Lönebikostnader	5 850,00 €	5 761,82 €	5 850,00 €	11 958,41 €	11 700,00 €	14 300,00 €	17 720,23 €	- 3 420,23 €
Resor	50,00 €	- €	50,00 €	131,10 €	100,00 €	100,00 €	131,10 €	- 31,10 €
Materialkostnader	- €	139,28 €	1 100,00 €	6 540,13 €	1 100,00 €	1 100,00 €	6 679,41 €	- 5 579,41 €
Externa tjänster	28 900,00 €	2 400,00 €	6 350,00 €	25 036,60 €	35 250,00 €	38 610,95 €	27 436,60 €	11 174,35 €
Övriga konsumtionsutgifter	200,00 €	- €	300,00 €	440,92 €	500,00 €	500,00 €	440,92 €	59,08 €
Allmänna kostnader	25,00 €	- €	25,00 €	4 102,45 €	50,00 €	50,00 €	4 102,45 €	- 4 052,45 €
Totala kostnader	35 025,00 €	8 301,10 €	13 675,00 €	48 209,61 €	48 700,00 €	54 660,95 €	56 510,71 €	- 1 849,76 €
Totala kostnader med intäkter avdragna	35 025,00 €	8 301,10 €	13 675,00 €	42 687,81 €	48 700,00 €	54 660,95 €	50 988,91 €	3 672,04 €

Tabell 5. Uppdelning av projektfinansiering.

Offentlig finansiering	Ansökt belopp, euro
Stöd från NTM-centralen	40 791,13 €
Kommunal (egen) finansiering	10 197,78 €
Offentlig finansiering sammanlagt:	50 988,91 €
Privat finansiering	
Bidrag från UPM	500 €
Inkomst från virkesförsäljning	5021,80 €
Privat finansiering sammanlagt:	5 521,80 €
Finansiering sammanlagt:	56 510,71 €

Nedan redovisas de verkliga kostnaderna i varje kostnadskategori jämfört med kostnadsuppskattningen för projektet. Eventuella förändringar som uppkommit i budgeten går även att avläsa i (Tabell 4).

- **Personalkostnader:** Personalkostnaderna inkluderar en andel av projektledarens lön, miljövärdschefens timmar för konsultation och projektutveckling samt lönekostnad för en anställd

från stadssnickeriet för bygge av fårhagen under perioden 29.7–25.8.2024. En del av dessa kostnader, såsom lönekostnaderna för personen från stadssnickeriet, var inte inkluderade i den ursprungliga budgeten. Därför justerades budgeten för personalkostnader från 11 700 € till 14 300 € i det nya beslutet daterat 28.5.2024. Bygge av fårhagen var ursprungligen planerad som en köptjänst, men eftersom stadssnickeriet tog sig an projektet delades kostnaderna för fårhagen upp på personalkostnader (anställd person 29.7-25.8.2024) och materialkostnader (material för staketet). Extra personal anställdes på grund av varierande arbetskraft under sommaren, men resterande hagbygge utfördes kostnadsfritt av stadssnickeriet. De slutliga personalkostnaderna uppgick till 17 720,23 €, vilket var 3 420,23 € mer än i den uppdaterade budgeten. Detta berodde främst på en löneökning på 2,3 % från juni samt en underskattning av miljövärdschefens arbetstimmar, något som inte tagits i beaktan i ansökan om tilläggsfinansiering.

Två projektledare har arbetat med projektet, men endast en av deras löner har inkluderats i projektbudgeten. En av projektledarna (Carolina Silva) har arbetat deltid med projektet (20 %) eftersom hon även arbetat med andra projekt, och den andra projektledarens (Tanja Sundkvist [f. Snickars]) löner har hållits utanför budgeten för att undvika ytterligare överskridande av personalkostnader. Anledningen till detta är att det i projektplanen budgeterats för endast en projektledare, men under projektets gång visade det sig att det behövdes mer arbetstid till projektet.

- **Resekostnader:** Resekostnaderna uppgick till 131,10 €, vilket är 31,10 € högre än de planerade 100 €. Kostnaden täcker platsbesök för att följa upp projektets utveckling. Anledningen till den högre kostnaden är att kilometerersättningen för bilresor steg från 0,53 € per kilometer till 0,57 € per kilometer år 2024.
- **Materialkostnader:** Bygge av fårhagen planerades först som en köptjänst, men eftersom stadssnickeriet stod för arbetet delades dessa kostnader upp mellan personalkostnader och materialkostnader. Detta förklarar varför materialkostnaden blev totalt 6 679,41 € jämfört med den planerade kostnaden på 1 500 €. I denna kostnadskategori finns även material till holkarna, ett vattenkar till höglandsboskapen, material för koppling av vattenslang till vattenkaret och materialkostnader för infoskylten. Under år 2023 gjordes en korrigerig i snickeriets fakturor för att täcka de faktiska kostnaderna för infoskylten, vilket framgår i redovisningen och i Tabell 6.

Tabell 6. Materialkostnader för infoskylten vid Stora Lysarholmen.

Information av fakturor för 4 infoskyltar			Dela fakturor för 1 infoskylt			
Ver. nr.	Fakturerare	Ärende	Fakturakostnader utan moms	Korrigerat Ver nr.	Uppdelat material	Uppdelade kostnader
200004606	Hartman Rauta Oy	Valti Wood oil 1st och pensel 1st	19,66 €	100001849	25 %	4,91 €
200003953	Hartman Rauta Oy	Filmfaner 6,26 m2	127,22 €	100001849	25 %	31,80 €
200004613	Hartman Rauta Oy	Sprintgångjärn 6 st och lås 4 st	45,63 €	100001849	gångjärn 1st - lås 1st	9,18 €
200005009	Glas-Service Lund Ab	Lundglasservice 3,96 m2	329,03 €	100001849	25 %	82,25 €
200005712	Hartman Rauta Oy	Stålfötter 8 st	44,52 €	100001849	2st	11,13 €
		Totalt	566,06 €		Totalt	139,27 €

- **Köptjänster:** I den här kostnadskategorin finns kostnader för bygge av hage för höglandsboskap, naturinventering, röjnings- och gallringsarbeten, ersättning till JNN för evenemanget, koppling av vattenslang till höglandsboskapens vattenkar, anläggande av damm, bygge av serviceväg och tryck av infoaffisch. Kostnaderna för köptjänster blev 27 436,60 €, alltså 11 174,35€ mindre än de budgeterade 38 610,95 €. Orsaken till det här var att bygge av fårhagen ursprungligen planerats som

köptjänst, men eftersom bygget utfördes av stadssnickeriet delades denna kostnad upp mellan personalkostnader och materialkostnader. Dessutom tillkom inga kostnader för vare sig översättning eller slätter, eftersom översättningsarbetet utfördes kostnadsfritt av en av projektledarna, och ingen slätter behövdes

- **Övriga utgifter:** Den här kostnadskategorin inkluderar hyra av fyra höglandsboskap och kostnader för transport av vattenkaret till hagen, vilket resulterade i en total kostnad på 440,92 €. Den budgeterade kostnaden för övriga utgifter var 500 €. Ingen kostnad för hyra av får uppstod, eftersom fårhagen inte färdigställdes i sådan tid att betet kunde inledas inom projektet.
- **Allmänna utgifter:** I kostnadskategorin ingår telefonkostnader och hyra för två kontorslokaler från januari till oktober 2024, vilket medfört kostnader på 4 102,45 € i förhållande till de budgeterade 50,00 €. Denna ökning beror på att övriga kostnader för anställda inom projektet, såsom telefonkostnader och rumshyra, inte inkluderats i budgeten. Tillgång till både telefon och arbetsrum visade sig ändå vara nödvändiga kostnader för att kunna ha anställda inom projektet, eftersom kontakten till entreprenörerna och djuruppfödarna skett via telefon och projektledarna behövt ha arbetsstationer för att kunna planera åtgärderna och utföra sitt arbete.

Eftersom två personer arbetat som projektledare och endast en av deras löner och telefonkostnader inkluderats i projektbudgeten, kan det ses som en rimlig lösning att inkludera rumshyran för båda projektledarna i utbetalningsansökan. Den andra projektledarens lön och telefonkostnader samt andra nödvändiga utgifter som papper, kontorsmaterial och övriga administrativa utgifter har finansierats med egna medel och inkluderas inte i utbetalningsansökan.

7. REKOMMENDATIONER FÖR FORTSATT SKÖTSEL

För att projektresultaten ska vara långvariga behöver vården av Stora Lysarholmens ängar fortsätta. Annars finns det en risk att området växer igen och arbetet går förlorat. För att undvika detta bör småskaliga röjningar vid behov och bete fortsätta. Framtida underhållningsröjningar kan utföras av stadssnickeriet.

NTM-centralen har besökt Stora Lysarholmen och i en preliminär bedömning konstaterat att området kan vara stöddugligt för miljöstöd. Djurbete planeras därför fortsätta genom miljöstöd som söks av och betalas till djuruppfödaren. Vid behov kan miljövårdsbyrån hjälpa till med ansökan. Stadens mätavdelning ansvarar för att skriva ett arrendeavtal med djuruppfödaren. Djurhållningsplatssignum för den södra hagen har registrerats av Esse Highland, registrering av den norra hagen behöver göras av den fåruppfödare som kommer att ha sina djur på bete där. Inför inledande av varje betessäsongs vore det bra att kontrollera att hagarna och grindarna är hela. Inför kommande betessäsongs behöver fåruppfödare kontaktas för att säkra att även den norra hagen sköts genom bete.

Vatten till djuren kan tas från Stora Lysarholmen. Vattenkaret i den södra hagen ägs av staden och kan fortsättningsvis användas som vattenkar för höglandsboskap. Över vintern kan den förvaras i en öppen lada i södra delen av hagen. Inledande koppling till närmaste vattenslang har gjorts av Alerte år 2024 och i fortsättningen behöver bara en enkel koppling till vattenkaret göras. Vattenkar för den norra hagen behöver införskaffas och kopplas. Förslagsvis kan djuruppfödaren som kommer att ha sina djur i den hagen ansvara för att ett vattenkar är på plats under betesperioden och ifall djuruppfödaren inte kan göra kopplingen själv

kan Alerte anlitas igen. Ifall betet fortsätter in på hösten behöver man vara uppmärksam på att vattnet stängs av då det blir minusgrader på natten. Då är det bra att ha en separat vattentank för att försäkra tillförseln av vatten för resterande betesperiod. Den här vattentanken bör djuruppfödaren ansvara för.

I naturinventeringen nämns att den omkringväxande skogen uppfyller kriterierna för ett Metso-objekt. Ekonomisk ersättning kan erhållas ifall staden registrerar skogen som skyddsområde inom Metso.

Det vore bra att kontrollera skicket på och putsa ur de holkar som placerats på området med jämna mellanrum. Förslagsvis kunde någon förening eller fågelintresserad privatperson tillfrågas att göra det.

Inför liknande framtida projekt behöver kommunikationen mellan miljövårdsbyrån och olika avdelningar inom staden, speciellt mätningsavdelningen och skogsbruksingenjören, vara regelbunden och fungerande. Kommunikationen till instanser utanför staden, så som djuruppfödare och entreprenörer, är också viktig. Stadens snickeri har vid slutet av projekt Stora Lysarholmen byggt två fårhagar för stadens vårdbiotoper. Förslagsvis kan man be att de ansvarar för bygge av hage på för framtida vårdbiotoper som sköts med fårbeta.

Även i framtiden är det bra att informera om det som sker vid stadens vårdbiotoper. Information om när betesdjuren är på plats intresserar stadens invånare. Uppmuntran att kontakta miljövårdsbyrån om liknande projektområden engagerar invånarna att vara uppmärksamma på områden med hög biologisk mångfald.

8. SAMMANFATTNING

Projekt Stora Lysarholmen är staden Jakobstads satsning att restaurera och upprätthålla vårdbiotopen och ängsmarken på Stora Lysarholmen. Projektet pågick under åren 2023-2024. Den inledande naturinventeringen visade att området har hög biologisk mångfald som kan gynnas av att ängarna återställs som betesmark. På området finns ett flertal olika ängsväxter, träd, skogsfåglar och fåglar som föredrar öppna ytor samt rådjur, fälthare och skogshare. Den omkringväxande skogen är även ett av Jakobstadsnejdens viktigaste förekomstområden för den sårbara flygekorren och det är av stor vikt att ha inventerat området för att kunna kartlägga flygekorrens förekomst i Jakobstad.

Röjningsarbetet påbörjades i maj 2024. Buskar, sly och en del träd togs bort för att göra ängsmarken till ideal betesmark. En del träd sparades för att fungera som skugga för betesdjuren, gynna fågellivet och bidra till en vacker landskapsbild. Stengårdsgårdarna togs fram, vilket ökade områdets historiska värde.

Den södra hagen är ämnad för höglandsboskap och färdigställdes i augusti 2024. Esse Highland ansvarade för bygget och då det var klart fördes två höglandskor och två höglandskalvar från deras gård till Stora Lysarholmen för att beta i två månader. Den norra hagen som är ämnad för fårbeta blev klar i oktober 2024. Stadens snickeri ansvarade för bygget av hagen. Två grindar med automatisk stängningsfunktion byggdes för att underlätta tillgången till skogsstigarna. Fårbetet kunde inte inledas inom projekttiden på grund av tidsbrist, men inför betessäsongen 2025 behövs ingen byggnation av hagen. En fåruppfödare behöver kontaktas och vattenkar ställas på plats och installeras, i övrigt utfördes alla åtgärder inom projektet.

Övriga åtgärder som blivit utförda inom projektet är bygge och utplacering av insektshotell och holkar för flygekorre och fåglar, bygge av serviceväg och anläggande av damm. Holkarna och insektshotellen byggdes tillsammans med föreningarna JNN och Parasta Lapsille, med syftet att förbättra livsmiljön för fåglar, flygekorror och pollinatörer i området samt att lära barnen om biologisk mångfald och olika fågelarter. Servicevägen byggdes mellan den södra hagen och koloniodlingen för att underlätta transport av

betesdjuren. Anläggande av damm föreslogs av Mattias Kanckos efter ett besök på området. Syftet med dammen är att skapa en vattenansamlingsplats för att motverka översvämning samt att skapa en god livsmiljö för insekter och således en plats där fåglar kan hitta föda.

Trots den förändrade tidtabellen för en stor del av åtgärderna, blev nästan alla planerade åtgärder utförda. Endast fårbete lämnade ogjort, men tack vare projektet kan fårbete påbörjas år 2025 utan att behöva utföra ytterligare byggnation. Ängsmarken på Stora Lysarholmen har restaurerats och i fortsättningen kan området skötas genom bete. Stengärsgårdarna har tagits fram och det vackra området kan fortsätta användas inom lägerverksamhet, koloniodling och rekreation.

9. BILAGOR

Bilaga 1. Naturinventering av MU-områden i Larsmo kommun, s. 4-8, Mattias Kanckos, Juni 2022

Bilaga 2. Naturinventering av Stora Lysarholmen i Jakobstad, Mattias Kanckos, 21.9 2023

Naturinventering av MU-områden i Larsmo kommun

Mattias Kanckos
Juni 2022

Naturstigen 12
68810 Ytteresse
Finland

Tel: 050-5939536
naturforetagare@gmail.com

Innehållsförteckning

Inledning	2
Material och metoder	2
Allmänt om MU-områden	3
Beskrivning av MU-områden på fastlandet	
1. Fallgrund	4
2. Lilla Lysarholmen	5
3. Lysarholmen östra	7
4. Lysarholmen Tomssund	8
5. Tjuvören	9
6. Assarskär	10
7. Risöfladan	11
8. Leden	12
9. Nabbsundet	13
10. Lilla Tärsören	14
11. Sandarna	15
12. Bergskäret	18
13. Stenskäret	19
14. Inre Bergskär	20
15. Sandreveln	21
16. Blemsören	22
Beskrivning av MU-områden i Larsmosjön	
17. Sandgrundet	23
18. Ljusgrundet	24
19. Korsskären	25
20. Silvandersgrundet	27
21. Antasgrundet	28
22. Torrholmen	29
23. Stränörsgrundet	30
24. Högholmen	31
25. Högholmsgrundet	32
26. Norra Stacken	33
27. Grantaggrundet	34
28. Svartgrundet	35
29. Lillgrundet-Storgrundet	36
30. Tärsören	38
31. Lubbören	39
32. Kalvholmsgrundet	40
33. Holme öster om Styrmansgrundet	41
34. Styrmansgrundet	42
35. Pellasgrundet	43
36. Lubbörsgrundet	44
37. Gloskäret (Kalvholmen)	45
38. Prästgrunden	47
39. Bertlot	48

Inledning

Larsmo kommun har inlett arbetet med en ny revidering av strandgeneralplanen för Larsmo. Den gällande strandgeneralplanen fastställdes i kommunfullmäktige den 18.4.2012. Planen vann laga kraft 30.8.2013 och kungjordes i ÖT och Keskipohjanmaa den 23.10.2013. I samband med den nya revideringen har Larsmo kommun bitt essnature/Mattias Kanckos att göra en ny naturinventering på de områden som i planen fått beteckningen MU d.v.s Jord- och skogsbruksområde med behov att styra friluftslivet eller miljövården. Denna MU-beteckning används ofta i den gällande strandgeneralplanen, speciellt på holmar och skär i Larsmosjön och i havet. MU- beteckningen har dock visat sig vara problematisk eftersom man inte alltid vet vad beteckningen egentligen avser. En strandgeneraldetaljplan bör grunda sig på tillräckliga undersökningar och utredningar. Till dessa undersökningar hör alltid en naturinventering av flora och fauna inom planeområdet. Målsättningen med denna naturinventering av MU-områden i strandgeneralplanen är att avgöra ifall beteckningen är befogad eller om man borde ändra beteckningen för de olika områdena.

Material och metoder

En naturinventering kan omfatta många olika artgrupper som kräver olika typer av inventeringsmetodik. Denna naturinventering i Larsmo gjordes som en översiktlig naturinventering där fokus låg på att beskriva naturtypen och bedöma MU-områdets potentiella naturvärden och eventuell betydelse för den biologiska mångfalden. Målsättningen med inventeringen var också att allmänt beskriva naturen i området, att eventuellt hitta utrotningshotade eller skyddsvärda naturtyper enligt naturskydds-, vatten- eller skogslagen. Förutom de enligt lag skyddade naturtyperna noterades även lokalt sällsynta naturtyper som kan vara viktiga för den biologiska mångfalden eller som kan tänkas utgöra livsmiljö för hotade och skyddade arter. Strandområdena på fastlandet (figurerna 1-16) inventerades under två långa fältdagar i slutet av april (26-27.4 2022) eftersom man på dessa områden även ville inventera flygekorre. Slutet av april är nämligen optimal tidpunkt för inventering av flygekorre då den ljusgula spillningen från vårvintern syns speciellt tydligt. I lämpliga miljöer inventerades flygekorre genom att söka efter den arttypiska spillningen under träd. I praktiken är det främst under stora granar och aspar som man hittar spillningen och dessa träd kontrollerades speciellt noggrant. MU-områdena på holmarna i Larsmosjön (figurerna 17-39) inventerades däremot under fåglarnas häckningstid under två långa fältdagar den 31.5 och 10.6 2022. Detta eftersom det inte förekommer flygekorre på holmarna, men däremot kan vissa av holmarna ha en stor betydelse som häckningsplats för häckande skärgårdsfåglar. Spår och direkta observationer av däggdjur noterades givetvis också och finns omnämnda i texten. Denna naturinventering har gjorts av FM biolog Mattias Kanckos från essnature som har över 20 års erfarenhet av naturinventeringar.

Allmänt om MU-områdena

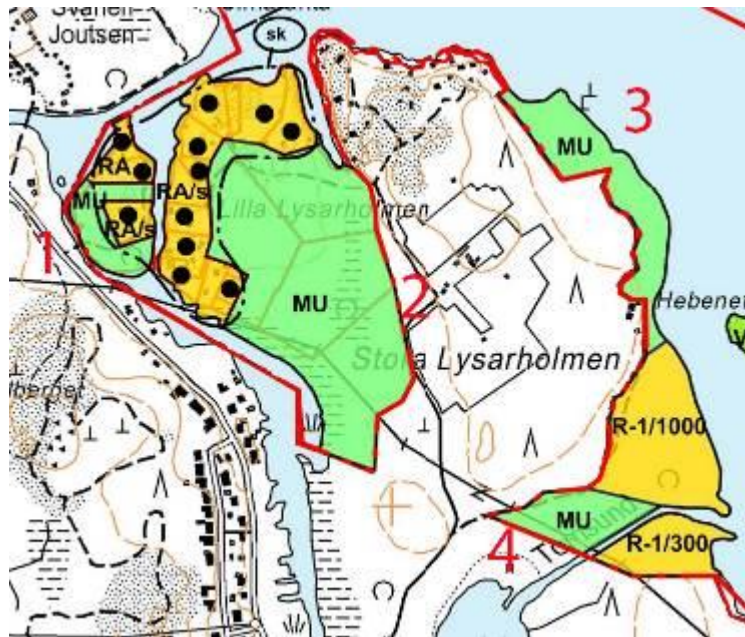
I de gällande bestämmelserna till strandgeneralplanen beskrivs ett MU-område som ett ”Jord- och skogsbruksområde, behov att styra friluftslivet eller miljövärden”. Några övriga bestämmelser eller en noggrannare beskrivelse över vad som avses med detta finns inte. Då samtliga holmar i Larsmosjön liksom stränderna på holmar i havet uteslutande fått en MU-beteckning har planerarens avsikt troligen varit att förhindra omfattande kalhyggen på känsliga ställen, kalavverkning ända ner till vattnet och kanske framförallt att bevara landskapsbilden. Som denna naturinventering visar så har bestämmelserna inte beaktats på något speciellt sätt inom skogsbruket. MU-områden har kalavverkats på samma sätt som övriga skogsområden. MU-beteckningen har även getts till helt vanliga ekonomiskogar såsom fallet är på nästan samtliga holmar i Larsmosjön enligt denna naturinventering. Enligt denna naturinventering idkas det nämligen normalt ekonomiskogsbruk på samtliga större holmar i Larsmosjön och en mycket stor andel av skogen består av planterade, täta granskogar helt utan naturvärden.

Om avsikten med MU-beteckningen varit att bevara landskapsbilden och förhindra kalavverkning ända ner till vattnet kan man på goda grunder anse beteckningen onödig och föråldrad. Detta eftersom man numera även inom rationellt skogsbruk har regler och lagar som förbjuder dylik avverkning. Inom dagens skogsbruk är man skyldig att lämna en skyddszon mot vattendrag som dock kan variera i bredd på grund av omgivningen. Det finns också andra bestämmelser inom skogsbrukets naturvårdslagar och inom skogscertifieringen som redan beaktar dessa naturaspekter. En betydande del av MU-områdena både på fastlandet och på holmarna utgörs därtill också av bergsområden med lågproduktiva hällmarkstallskogar. Dessa områden räknas som impediment inom skogsbruket och är inte föremål för aktivt skogsbruk. De borde således redan vara skyddade från kalavverkning och därför anser jag det inte nödvändigt eller ändamålsenligt att dessa områden heller får en ytterligare diffus naturskydds-beteckning såsom MU.

MU-beteckningen har alltså visat sig vara problematisk och det gäller inte bara inom Larsmo kommun. Även i t.ex. Pedersöre kommun har naturinventeraren stött på samma problematik. Där har MU-beteckningen kanske framförallt använts på områden med förekomst av flygekorre, men det har också där i många fall varit stora problem att avgöra vad man egentligen får göra skogsbruksmässigt på dessa MU-områden.

I och med att MU-beteckningen har visat sig vara problematisk och att åtminstone en del av avsikten med beteckningen automatiskt numera beaktas inom skogsbruket har jag i rekommendationerna i denna rapport medvetet föreslagit att denna beteckning inte används alls i den reviderade strandgeneralplanen. Istället föreslår jag att de flesta MU-områden med ekonomiskog (även på holmar) får beteckningen M ”Jord- och skogsbruksdominerat område”. MU-områden med förekomst av flygekorre föreslås få beteckningen MY/s ”Jord- och skogsbruksdominerat område med särskilda miljövärden, där miljön bevaras”. På dessa områden får man inte kalavverka skogen men däremot kan en varsam gallring eller plockhuggning tillåtas. Alla skogsfackmän har idag fått utbildning om skötseln av flygekorrens livsmiljö och borde således ha kunskap om vad man kan göra på ett dylikt område. Några små områden med exceptionellt stora naturvärden eller små holmar med betydelse för häckande fåglar föreslås få beteckningen SL ”naturskyddsområde”.

Figur 1. Fallgrund

Beskrivning: En liten holme med flera gamla sommarstugor. Skogen starkt kulturpåverkad och parkliknande. Skogstypen är lundartad granskog (OMT) med grov, gammal blandskog. I trädskiktet förekommer grova granar och vårtbjörkar. I figuren hittades spår av flygekorre.

Rekommendation: Området får beteckningen MY/s. Kalavverkning inte tillåten. Plockhuggning och fällning av träd på tomter tillåten. Speciellt viktigt att spara tillräckligt med stora granar som rastträd för flygekorren.

Motivering: Förekomst av flygekorre. Den lilla holmen har speciellt stor betydelse som ekologisk korridor när flygekorren skall förflytta sig från Lysarholmen till Fallberget och Östanpå i väster.

Figur 2. Lilla Lysarholmen

Beskrivning: De två nordligaste skogsskiftena är nyligen avverkade, förutom allra längst i norr där det finns en äldre barrblandskog som delvis växer på hållmark (A). Det västra skogsskiftet är alldeles nyligen avverkad och ännu ej planterad (B), medan det på det östra skogsskiftet finns en ung plantskog (C). Längre söderut finns ett mycket värdefullt område. Dels finns i detta område ett kraftigt försumpat område med en gammal, frodig lövblandskog med stort inslag av grova klubbalar och dött virke. Figuren påminner om ett klubbalskärr som är en naturtyp skyddad av naturskyddslagen. Runt detta område och allra längst i söder finns en mycket grov, gammal, över 100-årig lundartad granskog (OMT) med stort inslag av dött virke. En av nejdens ståtligaste granskogar som jag påträffat. Förekomst av flygekorre i denna del av figuren.

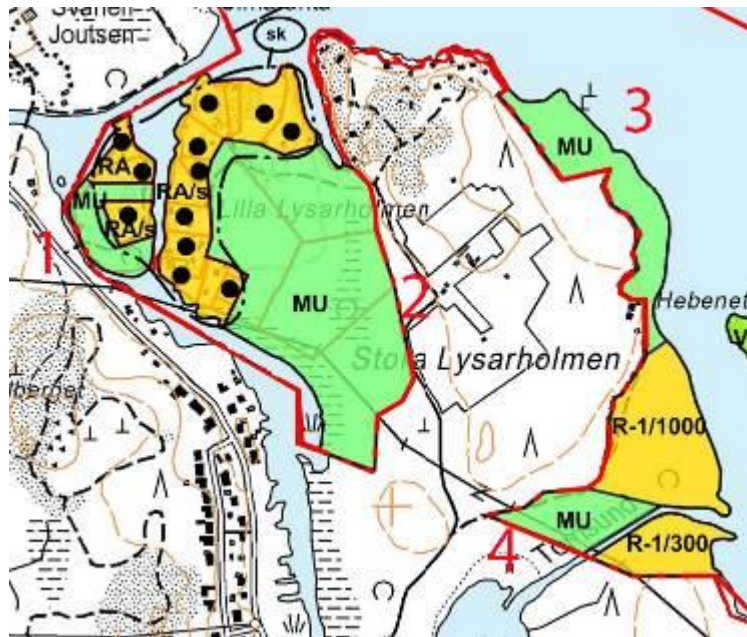
Rekommendation: MU-området kan ersättas med M i den norra delen, medan den södra delen av området endera bör få MY/s beteckning eller alternativt få SL-beteckning. Om markägaren är positivt inställd är detta ett område som kunde omfattas av det frivilliga skogsskyddsprogrammet METSO.

Motivering: Mycket värdefull gammal naturskog i den södra delen med förekomst av flygekorre. Den norra delen avverkad och utan naturvärden.

Figur 3. Lysarholmen östra

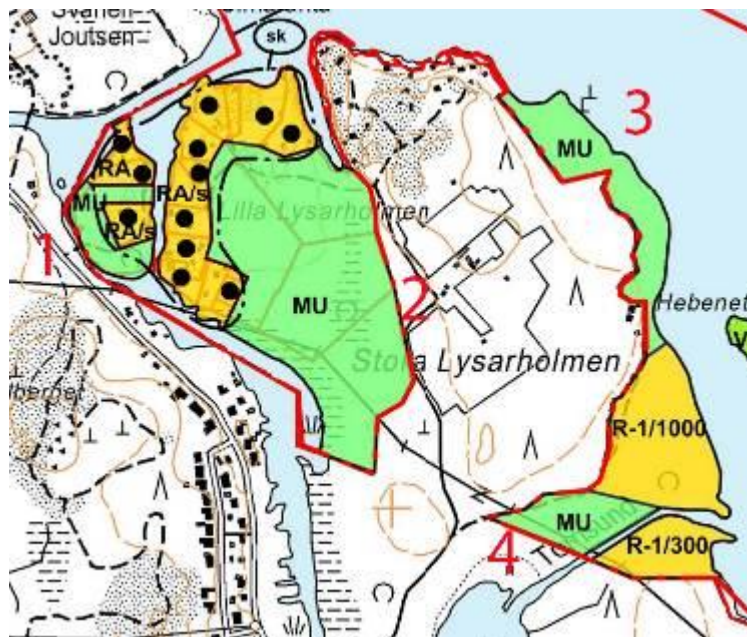
Beskrivning: Hela figuren består av en gammal, närmare 100-årig, grov lundartad granskog (OMT). I trädsiktet finns mycket sparsamt med lövträd, men intill stranden finns enstaka grövre klibbalar. Rikligt med spillning av flygekorre under flera granar.

Rekommendation: Området får beteckningen MY/s. Kalavverkning inte tillåten. Plockhuggning och varsam gallring tillåten. Speciellt viktigt att spara tillräckligt med stora granar i figuren för flygekorren.

Motivering: Förekomst av flygekorre.

Figur 4. Lysarholmen Tomsund

Beskrivning: Flerårig och mångskiktad, grov lundartad granskog (OMT). Granarnas ålder i figuren varierar mellan 50 och 80 år. Ställvis förekommer enstaka grövre vårtbjörkar och klubbalar. Rikligt med spillning av flygekorre under flera granar.

Rekommendation: Området får beteckningen MY/s. Kalavverkning inte tillåten. Plockhuggning och varsam gallring tillåten. Speciellt viktigt att spara tillräckligt med stora granar i figuren för flygekorren.

Motivering: Förekomst av flygekorre.

Figur 5. Tjuvören

Beskrivning: Mu-området på Tjuvören har förändrats kraftigt i och med att både östra delen av Tjuvören och också hela Lilla Tjuvören i öster är bebyggd. Alla stränder är kraftigt kulturpåverkade, muddrade och modifierade. I söder på MU-området har man byggt ett nytt egnahemshus som upptar en stor del av områdets södra del. Den mittersta delen av området är kalavverkat, där det tidigare funnits en gammal granskog. Längst i norr finns en ung lövblandskog utan naturvärden och strax söder om detta område en lagerplats med en privat båthamn.

Rekommendation: MU-beteckningen tas bort och ersätts med beteckningar som motsvarar nuvarande situation

Motivering: Inga naturvärden kvar på detta område

Övrigt: MU-beteckningen har inte beaktats alls i områdets användning

Figur 6. Assarskär

Beskrivning: Längst i norr finns ett bergsområde med en hållmarkstallskog i nära naturtillstånd. På detta område finns också mycket stigar, vilket visar att området också har en viss betydelse för rekreationen. Söder om detta vidtar en 7-årig tallplantskog och allra längst i väster finns ett splittrat skogsområde med en ca 60-årig granskog, som är plockhuggen och gallrad.

Rekommendation: MU-beteckningen tas bort och ersätts med M.

Motivering: Till största delen ekonomiskog på området utan naturvärden. Bergsområdet räknas som impediment och torde hur som helst inte omfattas av skogsbruksåtgärder och lämnar i naturtillstånd

Övrigt: MU-beteckningen har inte beaktats alls vid skogsbruksåtgärder i området

Figur 7. Risöfladan

Beskrivning: Strandskogen närmast Larsmosjön i öster består av en försumpad lövblandskog med främst unga gråalar och björkar. I trädsnittet finns dock också en hel del klubbalar som är fulla av bohål. Ca 50 meter från stranden vidtar dock en ung, ca 20-årig granplantskog med björköverståndare. Norr om diket intill husen har man nyligen plockhuggit och kraftigt gallrat en blandskog. Kvar i trädsnittet finns här ännu riktigt grova granar, gråalar och klubbalar. I områdets södra del intill bostadshusen finns också en smal, ca 50 meter bred skogsbård med ca 50-årig tallskog

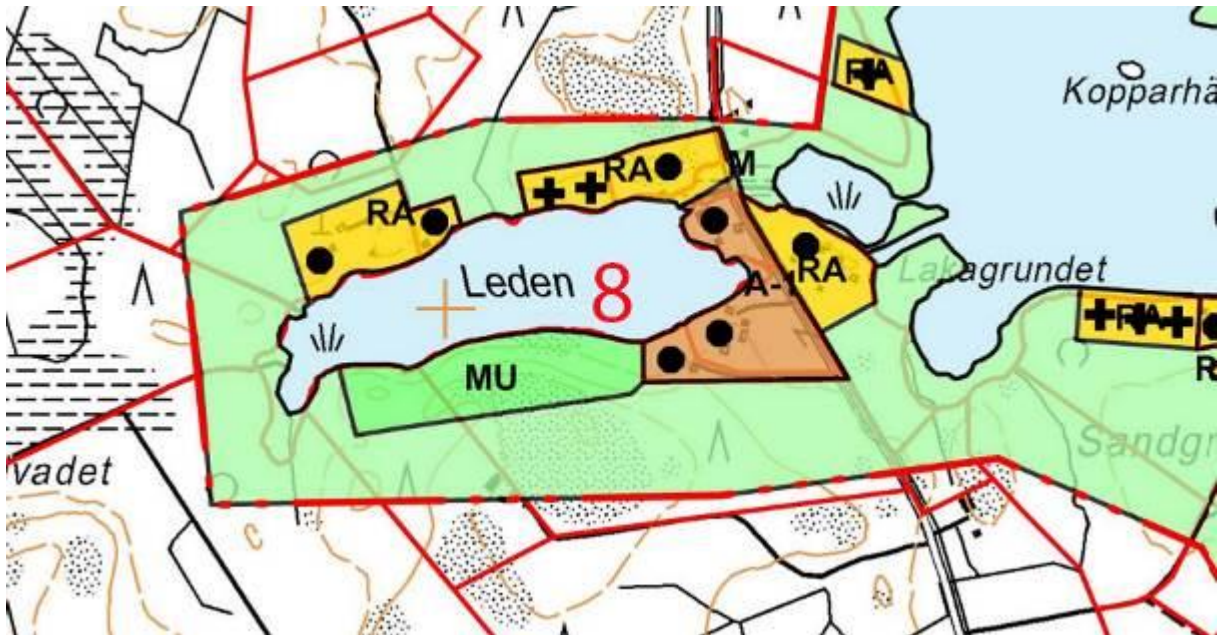
Rekommendation: MU-beteckningen tas bort och ersätts med M. Den 50 meter breda strandzonen längs Larsmosjön med den försumpade lövblandskogen torde automatiskt bevaras som skyddszon vid kommande avverkningar. Eventuellt kan man ge strandzonen beteckningen MY/s.

Motivering: Till största delen ekonomiskog på området utan naturvärden. Den försumpade lövblandskogen har naturvärden i och med en rätt riklig förekomst av grova klubbalar och en stor mängd dött virke. Kan eventuellt vara en förekomstplats för utrotningshotade hackspettar.

Övrigt: MU-beteckningen har eventuellt beaktats då man gallrat området längst i norr.

Figur 8. Leden

Beskrivning: Så gott som hela MU-området på södra stranden av Leden har kalavverkats under vintern 2021-2022. Mot stranden av Leden har man lämnat en mycket smal trädbård. På området har tidigare funnits en mycket gammal barrblandskog. Söder om MU-området finns en gammal hällmarkstallskog som bevarats tills vidare trots M-beteckning.

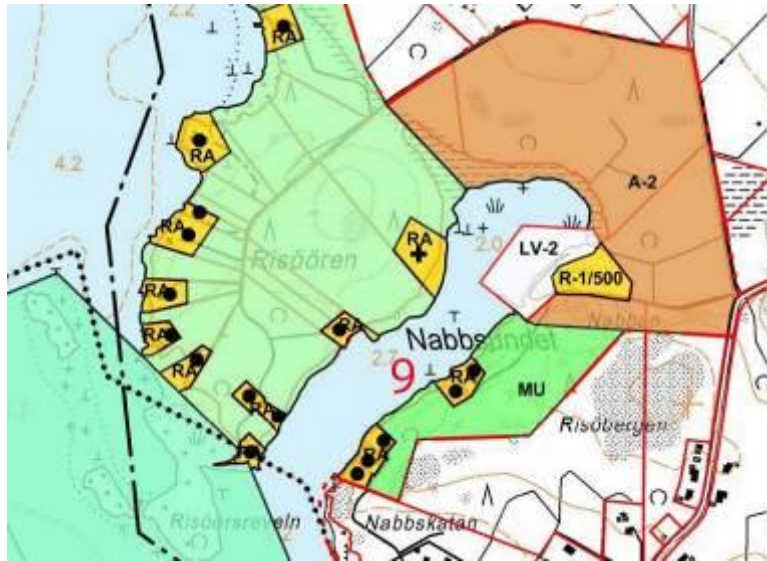
Rekommendation: MU-beteckningen tas bort och ersätts med M.

Motivering: Kalhygge utan naturvärden.

Övrigt: MU-beteckningen har inte beaktats då man kalavverkat området.

Figur 9. Nabbsundet

Beskrivning: Hela södra delen av området är kalavverkat nästan ända ner till stranden. Endast en mycket smal bård med lövsly har sparats vid stranden. På området finns nu en ca 2-årig plantskog. I området finns väldigt mycket vindfällen. Den övriga, nordvästra delen av området består av en ca 60-årig, gallrad och gles tallekonomiskog. I trädsiktet finns enbart tall och också här finns mycket stormfälld skog.

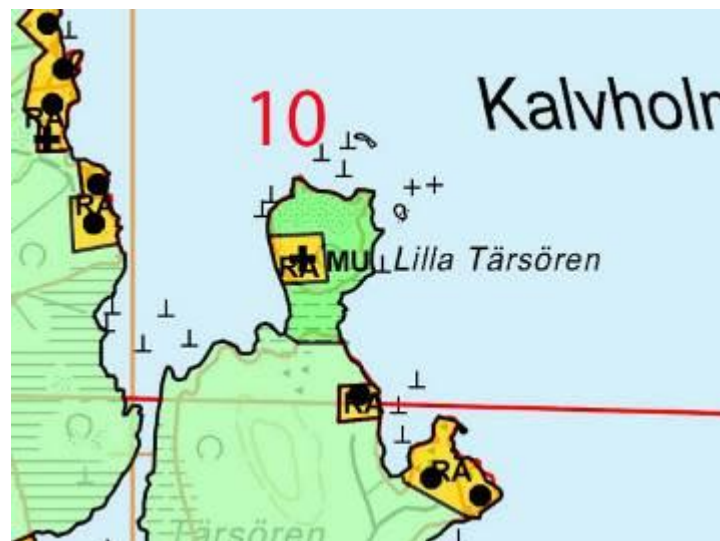
Rekommendation: MU-beteckningen tas bort och ersätts med M.

Motivering: Kalhygge och ca 60-årig tallekonomiskog utan speciella naturvärden.

Övrigt: MU-beteckningen har inte beaktats då man kalavverkat den södra delen av området.

Figur 10. Lilla Tärsören

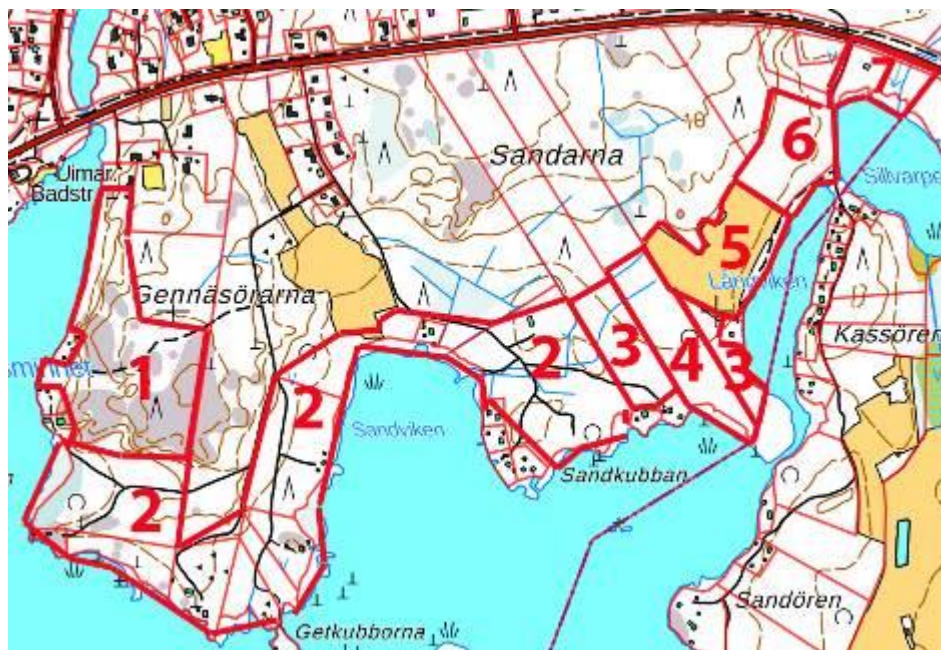
Beskrivning: Gammal, naturligt uppkommen och orörd gles blandskog. Längst i norr finns ett glest trädskikt med över 100-åriga tallar, enstaka riktigt grova granar och vårtbjörkar. I underskiktet finns här rätt mycket björk och i buskskiktet en och gran. I hela figuren finns mycket högstubbar och dött virke. Längst i norr finns även en liten hållmark. Längre söderut i figuren finns ett försumpat område med en gammal lövblandskog med bl.a. grova klibbalar och björkar. Allra längst i söder mellan Lilla Tärsören och Tärsören finns ett försumpat område med ett stort bestånd av bladvass och en ung lövblandskog.

Rekommendation: Området får MY/s beteckning. Alternativt tas byggrätten bort och området får SL-beteckning ifall markägaren är positiv.

Motivering: Gammal, så gott som orörd naturskog med stort inslag av dött virke och naturvärden.

Figur 11. Sandarna

Beskrivning: Vid Gennäsörarna och Sandarna finns ett mycket stort MU-område som upptar hela strandlinjen. Trots detta finns det i området mestadels hårt brukade ekonomiskogar frånsett några mindre figurer. Vid Gennäsörarna finns en gammal hällmarkstallskog i nära naturtillstånd (figur 1). De brukade ekonomiskogar (figur 2) utgörs t.ex. vid Sandkubban av en ung lärkträdsplantering på södra sidan av vägen ner mot stranden. I närheten finns även en gles äldre tallskog. På norra sidan av vägen finns enbart ca 40-årig tallekonomiskog. Figurerna 3 utgörs av riktigt unga granplanteringar under 10 år. Figur 4 utgörs däremot av en närmare 100-årig, talldominerad barrblandskog med grova granar. Ner mot vattnet förekommer även alar i trädskiktet. I buskskiktet påträffas gran. Skogstypen är frisk moskog (MT). I figuren finns åtminstone 3 olika flygekorrholkar som är bebodda. Inom området finns även en aktivt brukad åkermark (figur 5) och på västra sidan av Silvarpet finns en mycket hårt gallrad ungskog som är öppen (figur 6). I trädskiktet har man här bevarat en del

björköverståndare. Som ett underskikt finns ca 20-åriga granar. Vid norra ändan av Sillvarpet (figur 7) finns en gammal, 100-årig blandskog som dock blivit gallrad och plockhuggen. I trädskiktet växer här grova björkar, klubbalar, gråalar, tallar och enstaka grova granar. Gran förekommer mera som ett underskikt. Spår av flygekorre i denna figur. I figuren finns också en lada och vindskydd.

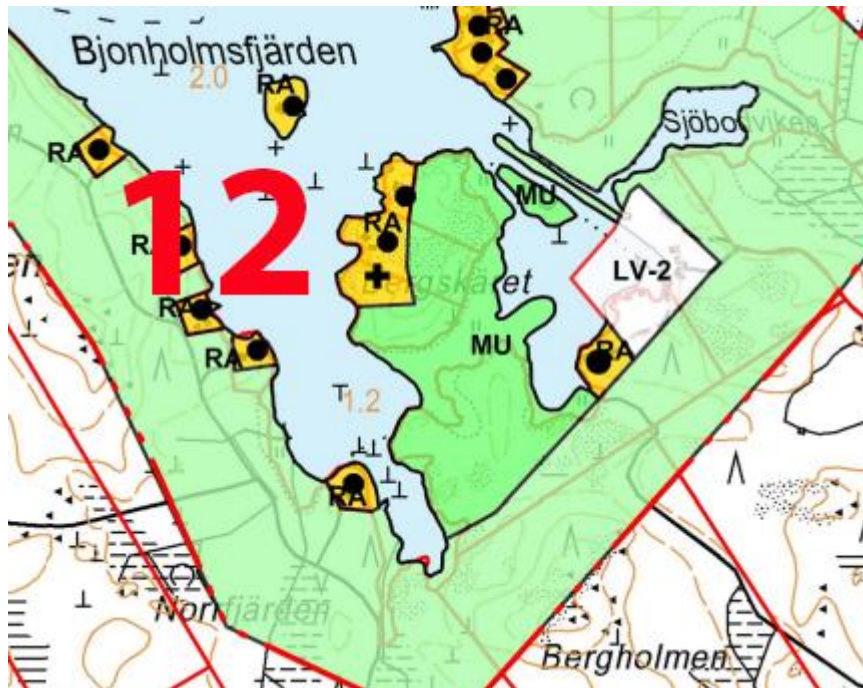
Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort för stora delar av området och ersättas med M. Figur 4 utgörs av flygekorrens rast- och förökningsplats och åtminstone den södra delen av figuren närmare stranden borde få SL-beteckning. Hela området med den gamla barrblandskogen kunde dock bevaras orörd. I figur 7 förekommer också flygekorre och skogen borde skötas med tanke på flygekorre. Denna figur bör få MY/s beteckning och innebär att endast varsam plockhuggning och gallring tillåts.

Motivering: Största delen är ekonomiskog utan naturvärden. I två figurer förekommer flygekorre.

Figur 12. Bergskäret

Beskrivning: Längst i norr finns en mycket fin hällmarkstallskog i naturtillstånd. Kring sommarstugorna har man dock gallrat och plockhuggit skogen. I mellersta delen finns ett mycket omfattande, brett och tätt område med bladvass. På båda sidorna om bladvassområdet finns en grandminerad, naturligt uppkommen, gammal successionsskog. I trädskiktet förekommer även enstaka tallar och lövträd, bl.a. gamla vårtbjörkar. I figuren påträffas rätt mycket dött virke. Dock har man nog avverkat vindfällena ur skogen. Skogstypen är frisk moskog (MT). Figuren skulle lämpa sig för flygekorre, men ingen spillning påträffades.

Rekommendation: Området kunde få MY/s beteckning eller alternativt SL-beteckning om markägaren är positivt inställd. Skogen skulle lämpa sig som METSO-objekt.

Motivering: Gammal, naturligt uppkommen successionsskog på hela området.

Figur 13. Stenskäret

Beskrivning: Endast en liten del av området längst i norr består av en naturligt uppkommen, tvinväxt gammal successionsskog på mycket stenig och blockrik mark. I trädskiktet förekommer här mycket glest med tvinvuxna granar. Största delen av figuren består däremot av en ca 25-årig tallplantskog som går ner ända till stranden på östra delen av halvön. Alldeles i söder har en del av tallplantskogen även stamkvistats.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas M.

Motivering: Området består till största delen av en ung tallplantskog utan naturvärden. Övriga området är så pass stenigt och blockrikt, med lågproduktiv skog som ändå står utanför normalt skogsbruk.

Figur 14. Inre Bergskär

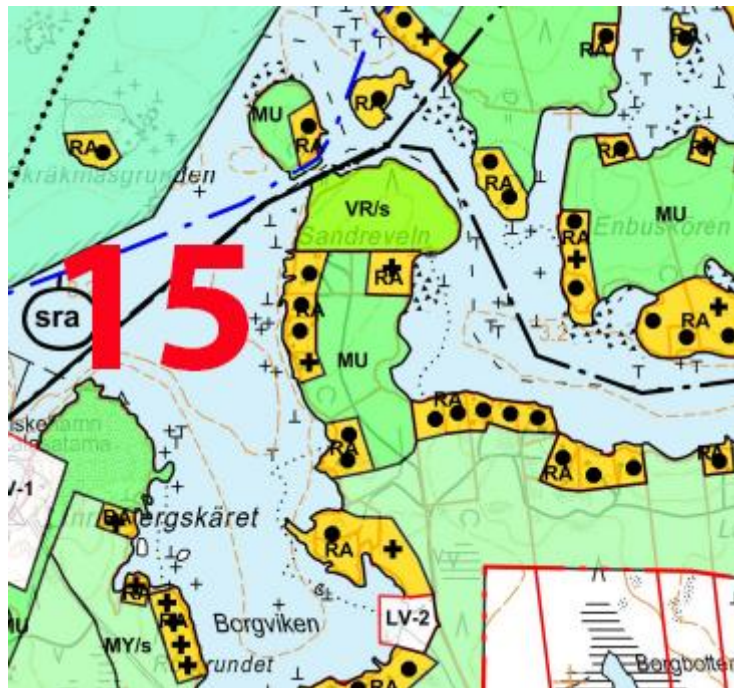
Beskrivning: Norra delen av figuren (A) består av en tvinväxt hållmarkstallskog i naturtillstånd. På udden i hållmarkstallskogen finns även en grillkåta. Allra längst i söder finns en halvö (figur B), fastvuxen med fastlandet där det finns en mycket fin successionsskog på landhöjningskust. Området består av en gammal, grov, relativt orörd granskog med en mycket stor andel dött virke. I trädskiktet finns även ett inslag av glasbjörk och vårtbjörk samt vid stränderna även klibbalar. Skogstypen är frisk moskog (MT). I denna figur finns även ett mycket stort flyttblock som är sprucket och bildar en grottlignande formation. Övriga delar av MU-området består av äldre granskogar som dock är plockhuggna och gallrade och inte alls i naturtillstånd. Strax söder om fiskhamnens parkering finns även en liten kalyta. Stora delar av figuren lämpar sig för flygekorre, men inga spår hittades.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort från stora delar av området. Däremot föreslås det norra bergsområdet och den värdefulla naturskogen på Björkklubban ges SL-beteckning eller MY/s beteckning.

Motivering: Två områden med fina, gamla, orörda naturskogar med naturvärden.

Figur 15. Sandreveln

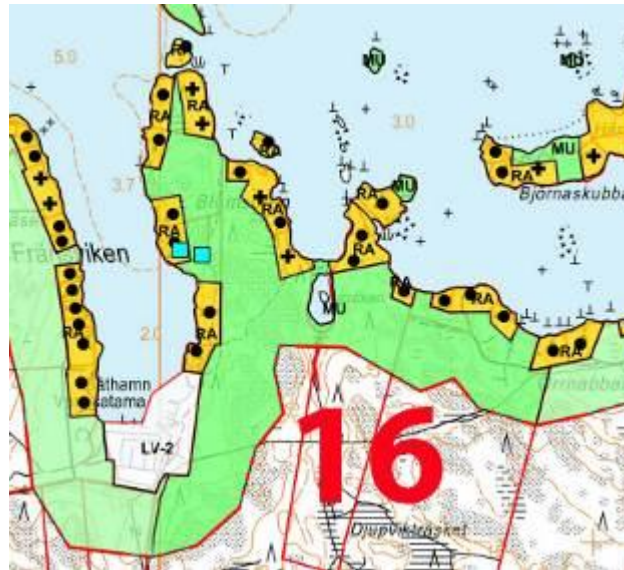
Beskrivning: På båda sidorna om villavägen finns unga granplanteringar i åldern 10-30 år. Längst i norr finns även ett litet område med en ca 35-årig, gallrad tallskog. Området längst norrut på Sandreveln som har beteckningen VR/s består däremot av en mycket fin gammal successionsskog. I området växer en gammal granskog med naturvärden.

Rekommendation: MU-beteckningen tas bort helt och ersätts med M.

Motivering: Området består mestadels av unga granplantaskogar utan naturvärden.

Figur 16. Blemsören

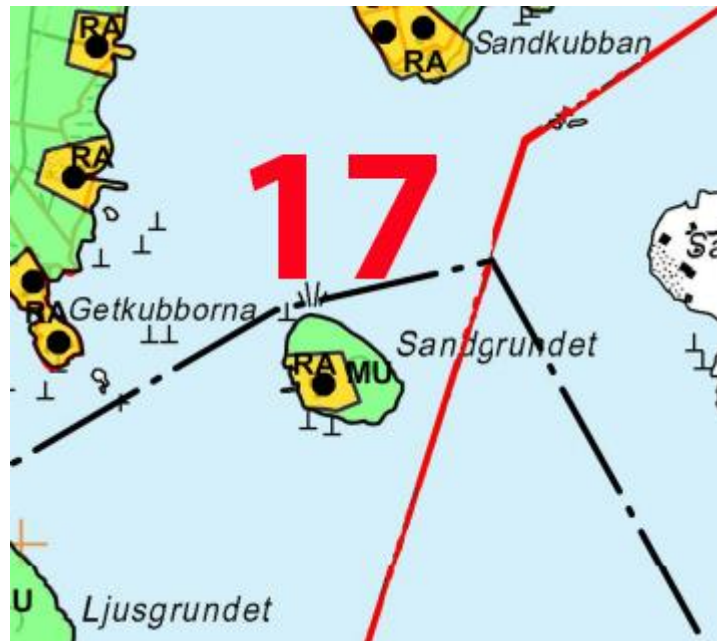
Beskrivning: Längst ut på nordöstra delen av Blemsören finns två nybyggda sommarstugor och genom hållmarken i söder har man byggt en ny väg ut till stugorna. Strax söder om de nybyggda villorna växer på ett område en ca 50-årig tallekonomiskog. Stora delar av detta område består av en hållmarkstallskog i nära naturtillstånd. Skogens naturtillstånd har dock försämrats genom att man dragit en väg uppe på hållmarken samt även dumpat muddermassor. Dessutom har man ställvis plockhuggit skogen och avverkat mera välväxta områden mellan hållmarkerna. Genom området går även en vandringsled (Larsmoleden). Allra längst i öster finns också en ca 40-årig, glest gallrad tallekonomiskog. Skogstypen här är frisk moskog (MT).

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort för hela området och ersättas med M. De mest tvinväxta och lågproduktiva hållmarkerna är impediment som enligt skogslagen ändå står utanför normalt skogsbruk och kalavverkning torde inte vara aktuell.

Motivering: Området består mestadels av hållmarkstallskog som inte är i naturtillstånd

Figur 17. Sandgrundet

Beskrivning: En liten holme i Larsmosjön där villatomten upptar en stor del av holmens areal. På holmen växer en gammal lövblandskog som dock är plockhuggen. I trädskiktet finns gamla och grova vårtbjörkar samt enstaka klibbalar och gråalar. I trädskiktet finns även ett par större granar. Rönn förekommer rikligt som ett underskikt. I fältskiktet påträffas bl.a. skogskovall, harsyra, skogsstjärna, liljekonvalj och hässlebrodd. Skogstypen är strandlund. I figuren finns rätt rikligt med högstubbar och dött virke. Häckande drillsnäppa.

Rekommendation: Området kunde få beteckningen MY/s

Motivering: En av få holmar i Larsmosjön med naturligt uppkommen, gammal lövblandskog.

Figur 18. Ljusgrundet

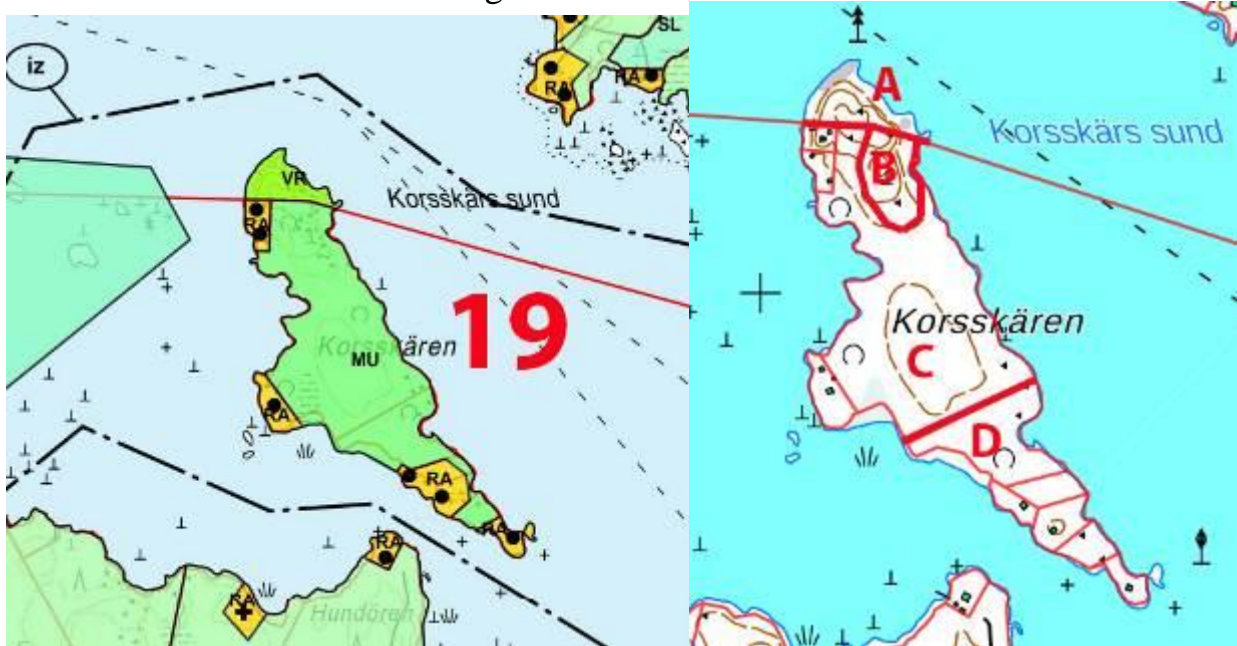
Beskrivning: Ca 60-årig, gles lundartad granskog, som är flerårig och mångskiktad. Skogen är gallrad och delvis stamkvistad. I trädskiktet finns en del grova klubbalar och vårtbjörkar. På norra delen av holmen finns även enstaka grövre tallar. Buskskiktet är däremot mycket sparsamt. I fältskiktet påträffas harsyra, skogsstjärna, ekbräken och ekorrbrä. Ställvis saknas fältskikt. Strandzonen med lövträd är mycket smal på denna holme.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: På holmen växer en planterad ekonomiskog utan större naturvärden.

Figur 19. Korsskären

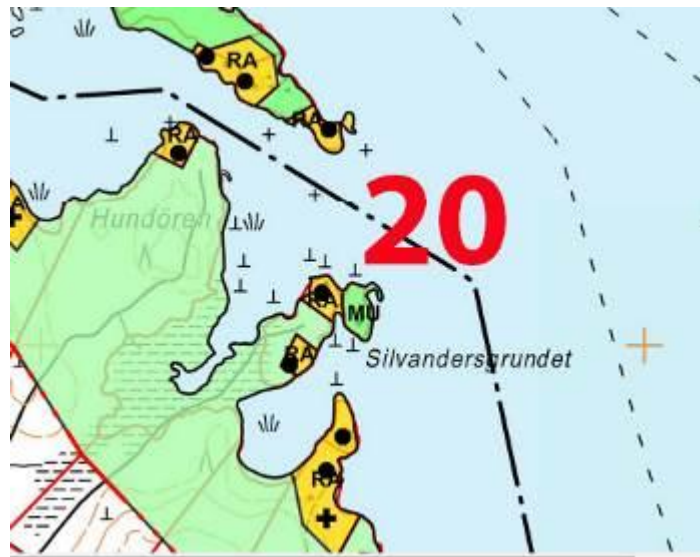
Beskrivning: Norra delen av Korsskären (A) består av en ca 20-årig plantskog med gran och tall. Längst norrut finns en liten hällmark med en del grova tallar som överståndare och på denna del finns en allmän rastplats med grillkåta, brygga och utedass. Figur B är ett litet område med ett högt beläget, stort och lågproduktivt stenfält. På den steniga marken finns många grova aspar med håligheter. Mellersta delen av holmen består av en tät, ca 40-60 årig granskog med rätt stort inslag av björk, asp och gråal. På östra stranden är granskogen ca 30 år och allra längs i sydost finns även en närmare 80-årig granskog. Skogstypen i denna figur är lundartad granskog (OMT). Genom hela denna figur har man dragit en ellinje under vilken skogen förstås är avverkad. I figuren observerades ett rådjur. Den södra delen av Korsskären (D) är en mycket bördig och fuktig strandlund med en gammal lövblandskog som delvis är i naturtillstånd. I trädskiktet påträffas klibbal, gråal, björk och rönn. I buskskiktet växer enstaka granar, rönnar och häggar. I fältskiktet dominerar här liljekonvalj, rödblåra, skogsbräken, nordlundarv, ekorrbar, harsyra, skogsstjärna, hallon och ormbär. I figuren finns relativt mycket dött virke och högstubbar. Närmast sommarstugorna har dock skogen blivit kraftigt plockhuggen. I figuren häckade ärtsångare och trädgårdssångare.

Rekommendation: Den mellersta delen av holmen rekommenderas få M-beteckning, medan figur B och D kunde få MY/s beteckning där endast varsam plockhuggning tillåts (uttag av brännved). Norra delen (A) kan behålla VR-beteckning

Motivering: Stora delar av holmen består av ekonomiskog som saknar naturvärden. I söder finns dock en bördig strandlund i nära naturtillstånd och i norr finns ett stort blockfält med riklig förekomst av grova aspar.

Figur 20. Silvandersgrundet

Beskrivning: Silvandersgrundet är en liten stenig holme som vuxit fast med fastlandet. Holmen har blivit en del av en villatomt och blandskogen har blivit kraftigt plockhuggen och gallrad.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: Inga naturvärden på denna holme.

Figur 21. Antasgrundet

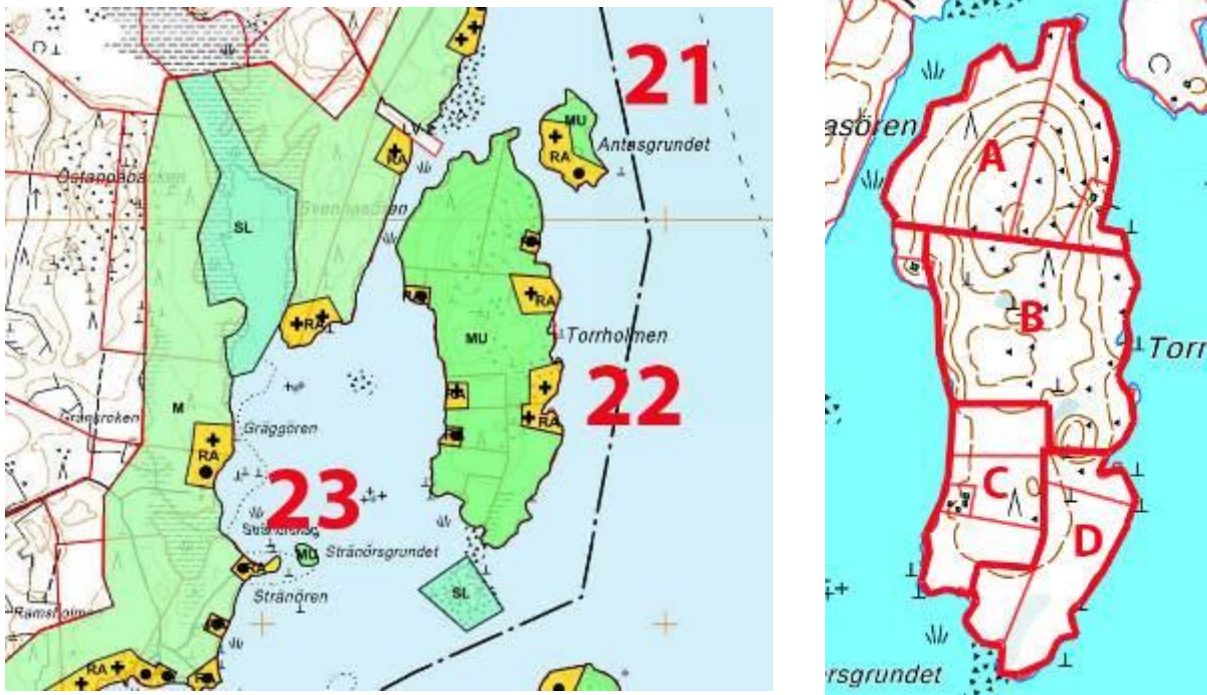
Beskrivning: På holmen växer en närmare 70-årig gammal barrskog. I skogen dominerar granen helt och det finns väldigt lite med lövträd. I fältskiktet påträffas blåbär, revlumner, ekorrhår, skogsstjärna och harsyra. Skogstypen är frisk moskog (MT). Strandzonen med lövträd är mycket smal. Holmen är i praktiken obebyggd eftersom villan på holmen är övergiven och helt förfallen.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: Inga speciella naturvärden på holmen.

Figur 22. Torrholmen

Beskrivning: Torrholmen är en av de större holmarna i Larsmosjön som är väldigt hög och kuperad. På holmen finns i praktiken enbart renodlad ekonomiskog. I norra delen (A) växer en ca 40-årig renodlad tallekonomiskog. I mellersta delen (B) finns en tallplantskog som är ca 15-20 år, ställvis med ganska stort inslag av björk och lite gran. I den sydvästra delen (C) är tallskogen ca 35 år. Överallt är skogstypen här frisk moskog (MT). I den sydöstra delen finns däremot en lundartad granskog (OMT), med en flerårig och mångskiktad granskog i åldern 40-80 år. Området är ställvis försumpat med ett mycket stort inslag av björk. På holmen häckade fiskmås och drillsnäppa (boet med 4 ägg hittades) och spår av ekorre och rådjur påträffades.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: På Torrholmen växer nästan enbart unga tallekonomiskogar utan naturvärden.

Figur 23. Stränörsgrundet

Beskrivning: En liten holme med en naturligt uppkommen, gammal lövblandskog. I trädskiktet påträffas grova björkar, gråalar, klibbalar och en större gran. I buskskiktet finns rätt rikligt med hägg och rönn. I fältskiktet dominerar åkerbär, skogskovall, skogsstjärna, ekorrbär och liljekonvalj. I figuren finns rätt rikligt med dött virke. På holmen häckade bl.a. en grågås med 5 ägg i boet.

Rekommendation: Stränörsgrundet rekommenderas få SL-beteckning eller alternativt MY/s.

Motivering: En liten holme med naturligt uppkommen, gammal lövblandskog som fungerar som häckningsplats för skärgårdsfåglar. Skogen har inget ekonomiskt värde, men desto större betydelse för den biologiska mångfalden.

Figur 24. Högholmen

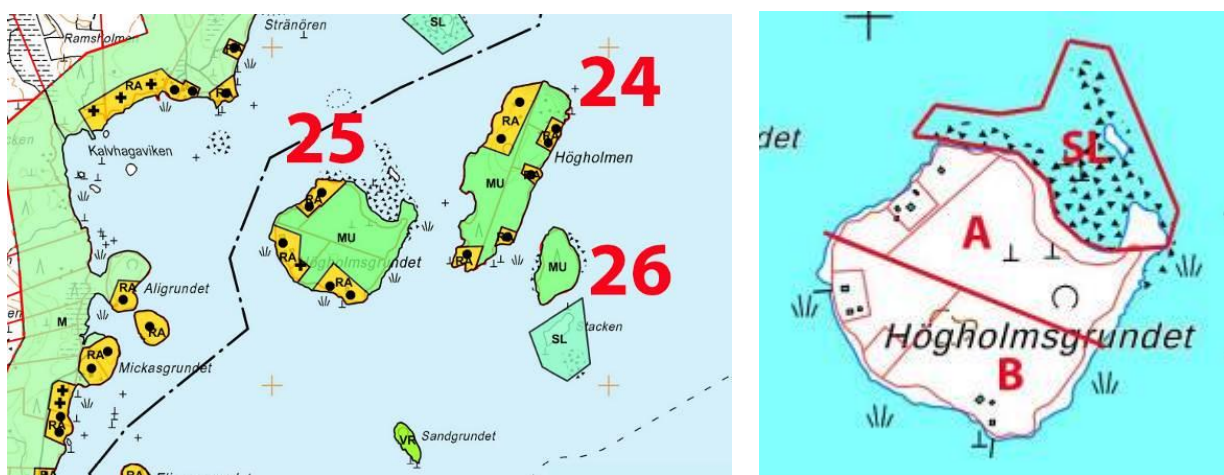
Beskrivning: På Högholmen finns i praktiken enbart ekonomiskogar. I figur A i nordväst finns en äldre, ca 80-årig rätt gles granskog. I figur B växer en ca 35-årig renodlad tallekonomiskog. Villan i denna figur är övergiven och förfallen. På den nordöstra delen av holmen (C) växer en kraftigt gallrad och gles, ca 60-årig tallskog med väldigt mycket vindfällan. På den sydvästra sidan av holmen (D) växer en ca 80-årig granskog, med lite lövträd i trädskiktet samt en hel del vindfällan. I denna figur finns även en gammal ruin av en påbörjad villa. I figuren hittades ett bo av drillsnäppa med 4 ägg. Figur E är en relativt ny kalyta, med en ca 2-årig granplantskog. På kalytan, som är avverkad ända ner till stranden växer också väldigt mycket lövsly. I fältskiktet påträffades lingon, blåbär, duntrave och hallon. Skogstypen är frisk moskog på hela holmen. På holmen påträffades mycket spår av ekorre och älg.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: På holmen finns bara ekonomiskogar utan naturvärden.

Figur 25. Högholmsgrundet

Beskrivning: Högholmsgrundet består av två skilda figurer. Den norra delen (A) utgörs av en ca 50-årig, flerårig och mångskiktad, lundartad granskog (OMT). I fältskiktet påträffas här harsyra, ekorrhår, skogsstjärna, revlumner och skogsbråken. Den södra delen (B) utgörs däremot av en ca 50-årig björkskog med inslag av lite klibbal. I buskskiktet förekommer rönn och gran. I fältskiktet dominerar här skogsbråken, harsyra, rödblåra, skogskovall, ekorrhår, vårfryle, ekbråken och åkerbår. I figuren finns en del högstubbar och dött virke, men skogen har ändå inte så stora naturvärden. Strax norr om Högholmsgrundet finns ett stenigt område med några små holmar där det växer en ung lövblandskog. Detta område har sannolikt en viss betydelse för häckande fåglar och föreslås få SL-beteckning.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M. Området norr om Högholmsgrundet kan få SL-beteckning.

Motivering: På holmen finns barab ekonomiskogar utan naturvärden. Området norr om holmen kan vara viktigt för häckande fåglar.

Figur 26. Norra Stacken

Beskrivning: På den namnlösa holmen mellan Högholmen och Stacken växer en ca 40-årig, gallrad och gles granskog. Längst i norr är granplantskogen endast ca 10 år. I fältskiktet växer skogsstjärna, ekorrhår, revlumner, hallon, skogsbräken och linnea. Skogstypen är frisk moskog (MT). På holmen häckade ärtsångare och det fanns rikligt med spår av ekorre och älg.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: På holmen finns bara ekonomiskogar utan naturvärden.

Figur 27. Grantagrundet

Beskrivning: På norra delen av Grantagrundet finns ett litet MU-område, men i praktiken har området tagits i bruk som delar av villatomter. På området växer en parkliknande, äldre lövblandskog. På Grantagrundet finns redan fem bebyggda villor och hela holmen kan anses vara helt exploaterad och utan speciella naturvärden. Holmen inspekterades endast från båt eftersom det fanns folk på sommarstugorna.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: Hela holmen är helt exploaterad och saknar speciella naturvärden.

Figur 28. Svartgrundet

Beskrivning: Skogen på hela Svartgrundet har avverkats nyligen och blivit planterad med vårtbjörk. Endast en mycket smal strandzon med unga lövträd har bevarats vid avverkningen. I fältskiktet påträffas ännu ekorrhår, skogsstjärna, harsyra, skogsbråken, blåbär och hallon.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: Hela holmen kalavverkad.

Övrigt: Ingen speciell hänsyn till MU-beteckningen har tagits i samband med avverkningen.

Figur 29. Lillgrundet-Storgrundet

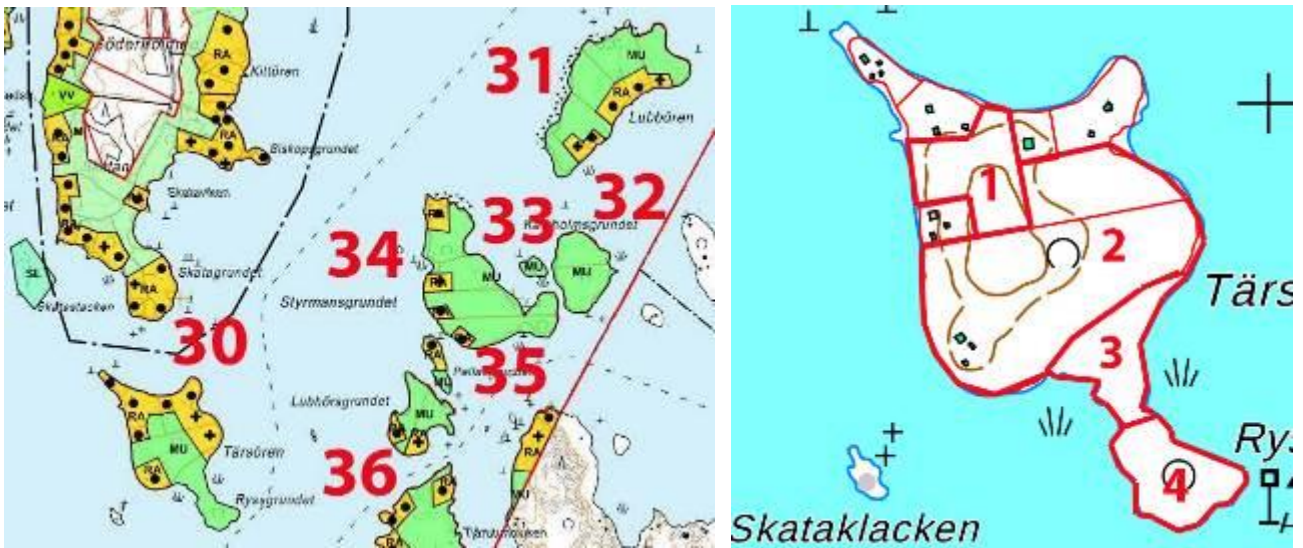
Beskrivning: Figur 1 på Lillgrundet består av en ca 40-årig, gallrad och rätt gles björkskog. I trädskiktet dominerar planterade vårtbjörkar totalt. I underskiktet förekommer en del små granar. I buskskiktet finns en del rönn och hägg. I fältskiktet växer här ekorrbär, skogsstjärna, skogskovall och skogsbräken. Häckande större hackspett. Figur 2 utgörs av det försumpade området mellan Lillgrundet och Storgrundet. Genom den lilla figuren har man dragit en ellinje under vilken träd saknas. I övrigt finns här en lite äldre lövblandskog med bl.a. klubbalar, björk och gråalar i trädskiktet. Skogen är dock plockhuggen och gallrad. Längst vid stranden i väster finns ett stort bestånd av bladvass där bl.a. en sävsångare häckade. Figur 3 på västra sidan av Storgrundet består av en gallrad och gles, ca 40-årig tallekonomiskog. Även samma typ av tallekonomiskog finns på hållmarken. Buskskiktet är bortröjt och i fältskiktet påträffas lingon, blåbär, ekorrbär och skogsstjärna. Skogstypen här frisk moskog (MT). Figur 4 består av en ca 20-årig, mycket tät tallplantskog med mycket rikligt inslag av björk och gran. Ställvis dominerar vårtbjörkarna i trädskiktet, speciellt vid stranden i öster. Som ett underskikt och i buskskiktet förekommer också rikligt med rönn, björk och vide. I fältskiktet påträffas harsyra, skogsstjärna, skogsbräken och blåbär. På holmen hade en knipa häckat och kniphonan observerades nu med två ungar.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort för hela området och ersättas med M.

Motivering: På holmen växer enbart unga planterade ekonomiskogar. Det försumpade området mellan holmarna är också kraftigt plockhugget och ellinjen gör att området inte är enhetligt.

Figur 30. Tårsören

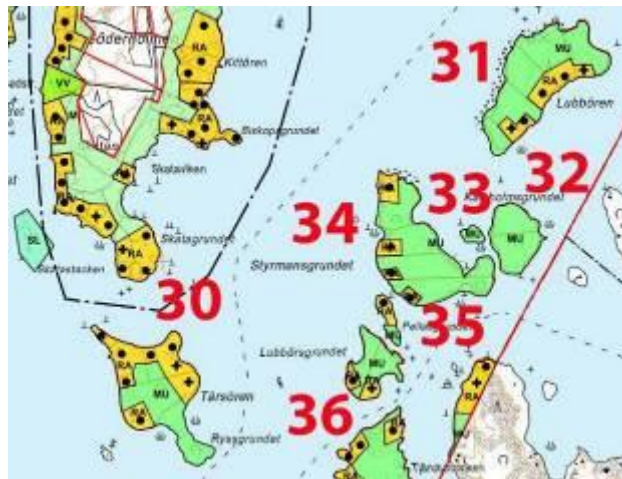
Beskrivning: Figur 1 utgörs av en ca 15-årig plantskog med både gran, tall och björk. Som överståndare finns i figuren flera grövre frötallar och en del grova vårtbjörkar. Skogstypen är här frisk moskog (MT). Figur 2 utgörs till största delen av nya kalhyggen och riktigt unga, under 5-åriga granplantskogar med väldigt mycket lövsly. På mittersta delen av holmen samt längst i öster finns dock några små områden med äldre barrblandskog med stort inslag av lövträd. Figur 3 utgörs av en trädfattig torvmark som förbinder Tårsören med Ryssgrundet. I figuren finns inget trädsikt, men i buskskiktet växer däremot rikligt med gråal, björk och vide. I fältskiktet växer bl.a. hundstarr, tranbär, bladvass, ängsull och kråklöver. I figuren häckade sävsångare och sävsparv. Figur 4 på Ryssgrundet består av en ca 50-årig, planterad och tät granskog. De innersta delarna av figuren är så tät att fältsikt saknas helt. Strandzonen är dock rätt bred med en äldre lövblandskog. I trädsiktet påträffas här klubbalar och björkar. Skogstypen är här lundartad granskog (OMT) med harsyra, skogskovall, skogsstjärna och ekorrhör.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort för hela området och ersättas med M.

Motivering: På holmen finns kalhyggen och unga planterade ekonomiskogar. På området mellan Tårsören och Ryssgrundet växer ingen skog utan det utgörs av en trädfattig torvmark (impediment) där rationellt skogsbruk inte är aktuellt.

Figur 31. Lubbören

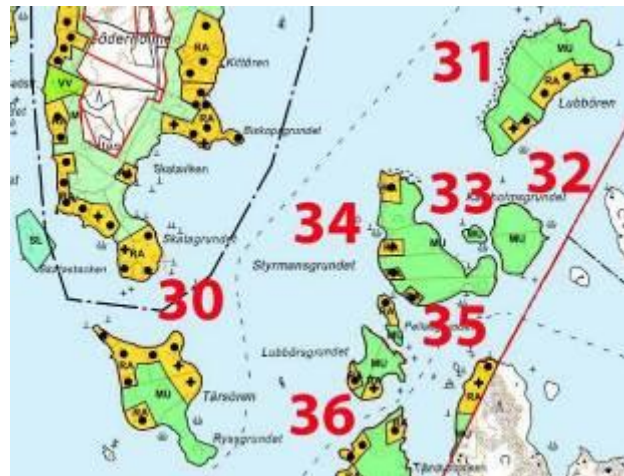
Beskrivning: På Lubbören växer enbart unga granskogar. I söder är granskogen ca 40 år, tät och nästan utan fältskikt. På den norra delen är granskogen enbart ca 20 år, men har ett större inslag av björk. Bakom villorna är skogen också delvis stamkvistad. Skogstypen är frisk moskog (MT) på hela holmen. På holmen påträffades spår av älg och rådjur. På holmen häckade en bergfink.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: På holmen finns bara ekonomiskogar utan naturvärden.

Figur 32. Kalvholmsgrundet

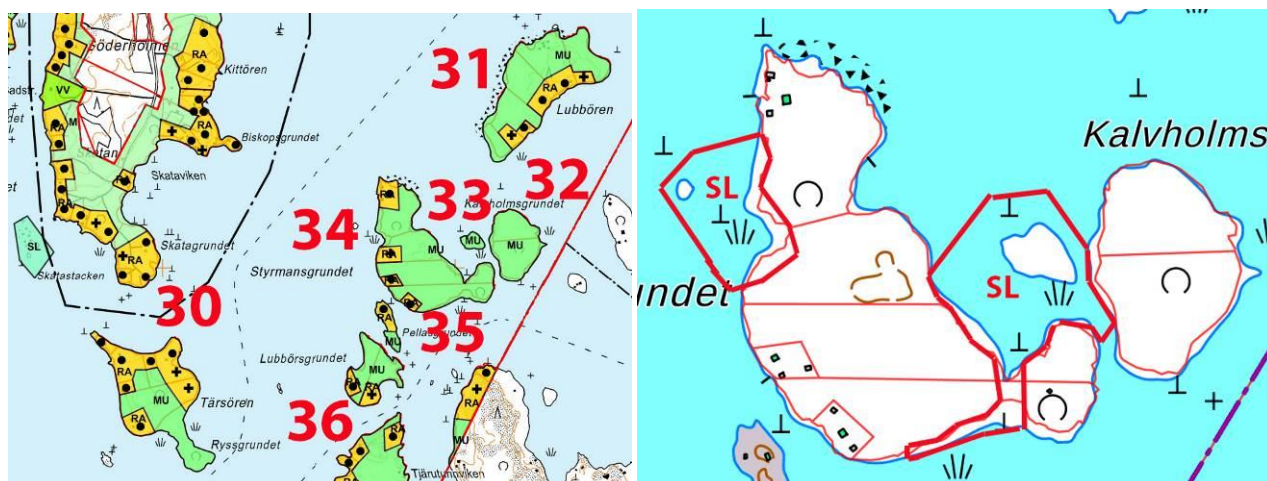
Beskrivning: På Kalvholmsgrundet växer en tät, ca 40-årig granskog utan fältskikt. I söder finns på ett litet område en glänta där det växer en del grova aspar i en dunge. På holmen observerades ekorre.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: På holmen finns bara ekonomiskogar utan naturvärden.

Figur 33. Holme öster om Styrmansgrundet

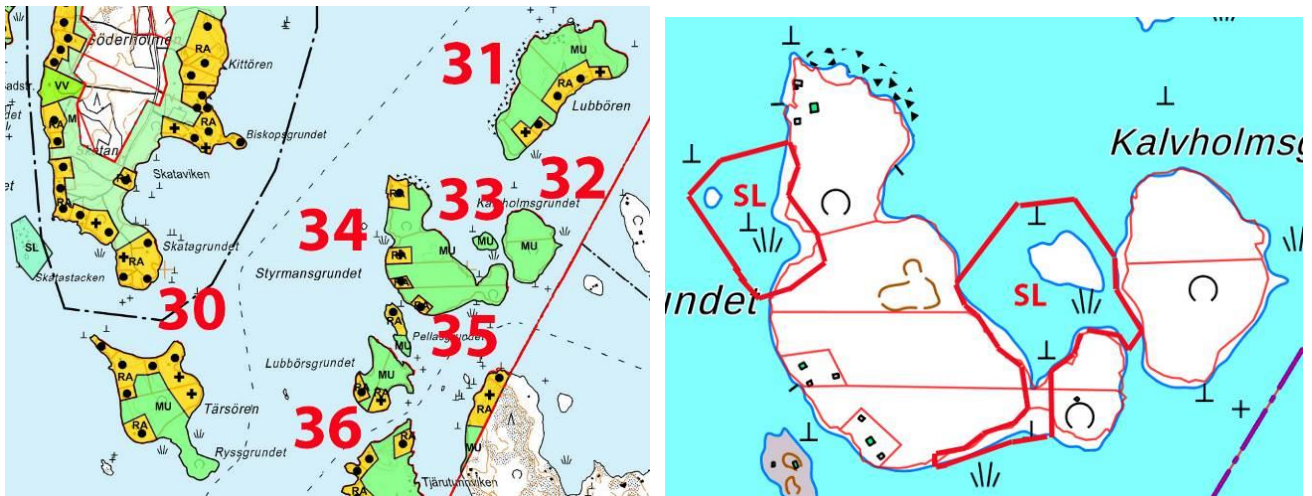
Beskrivning: En namnlös liten holme mellan Kalvholmsgrundet och Styrmansgrundet. På holmen finns en naturligt uppkommen gammal lövblandskog. I trädskiktet dominerar klibbal, björk och gråal. I buskskiktet påträffas rönn. I fältskiktet växer skogskovall, skogsstjärna, ekorrbär, skogsbräken och rödblåra. På holmen häckade sångsvan (bo hittat) och drillsnäppa. Dessutom fanns det häckande sävsparv i vassområdet mellan holmen och Kalvholmsgrundet.

Rekommendation: Området rekommenderas bli SL-område tillsammans med delar av stranden på Styrmansgrundet.

Motivering: Området har betydelse för häckande fåglar och består av en värdefull lövblandskog med stort inslag av grova klibbalar.

Figur 34. Styrmansgrundet

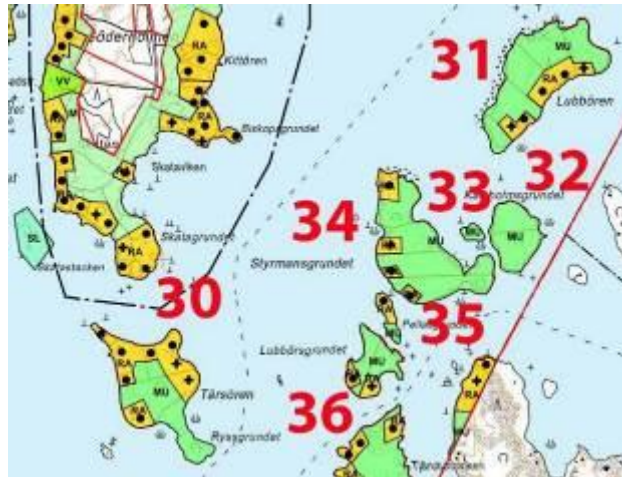
Beskrivning: Södra och innersta delen av holmen består av en ca 50-årig, tät granskog helt utan fältskikt. I väster finns även lite tall och björk i trädskiktet. Skogstypen är här frisk moskog (MT). I norr finns en ca 40-årig lundartad granskog (OMT) med mycket björk i trädskiktet. I väster och i öster finns två skilda områden där det finns en försumpad, gammal lövblandskog med mycket stort inslag av grova klubbalar. I den västra delen av detta område påträffades en sjungande lundsångare som är en mycket ovanlig art i våra trakter. I samma område fanns även en häckande sävsångare. Områdena med den gamla strandlövs-kogen föreslås få SL-beteckning

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort för största delen av holmen och ersättas med M. Den gamla strandlövs-kogen med stort inslag av klubbal rekommenderas få SL-beteckning tillsammans med fågelholmen i öster enligt ovanstående bild

Motivering: Ekonomiskog på största delen av holmen. Små områden med gammal lövblandskog och stort inslag av klubbal och dött virke.

Figur 35. Pellasgrundet

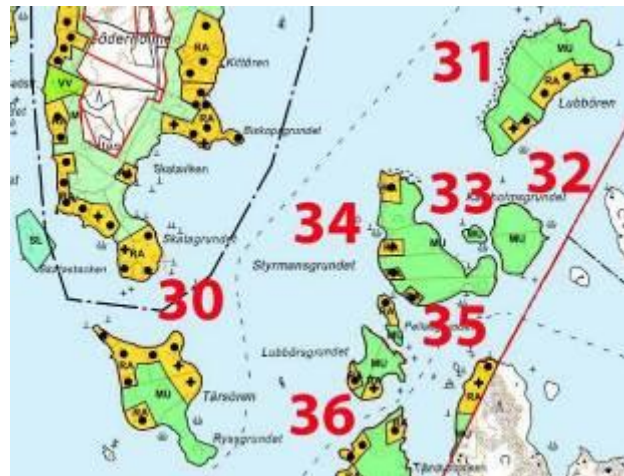

Beskrivning: Pellasgrundet är en liten klippholme där norra delen upptas av en sommarvilla och tomtmark. Södra delen är däremot obebyggd med en plockhuggen, gammal, tvinväxt blandskog. I trädsiktet förekommer björk, gran, tall och lite klibbal. I busksiktet växer rätt rikligt med enris. I fältsiktet finns lingon, blåbär och skogsstjärna, Holmen har fungerat som rastplats och på klipporna finns på flera ställen rester av brasor. Häckande drillsnäppa och rödstjärt kring villan.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: Skogen på holmen är starkt påverkad av den närliggande villan och har inga större naturvärden.

Figur 36. Lubbörsgrundet

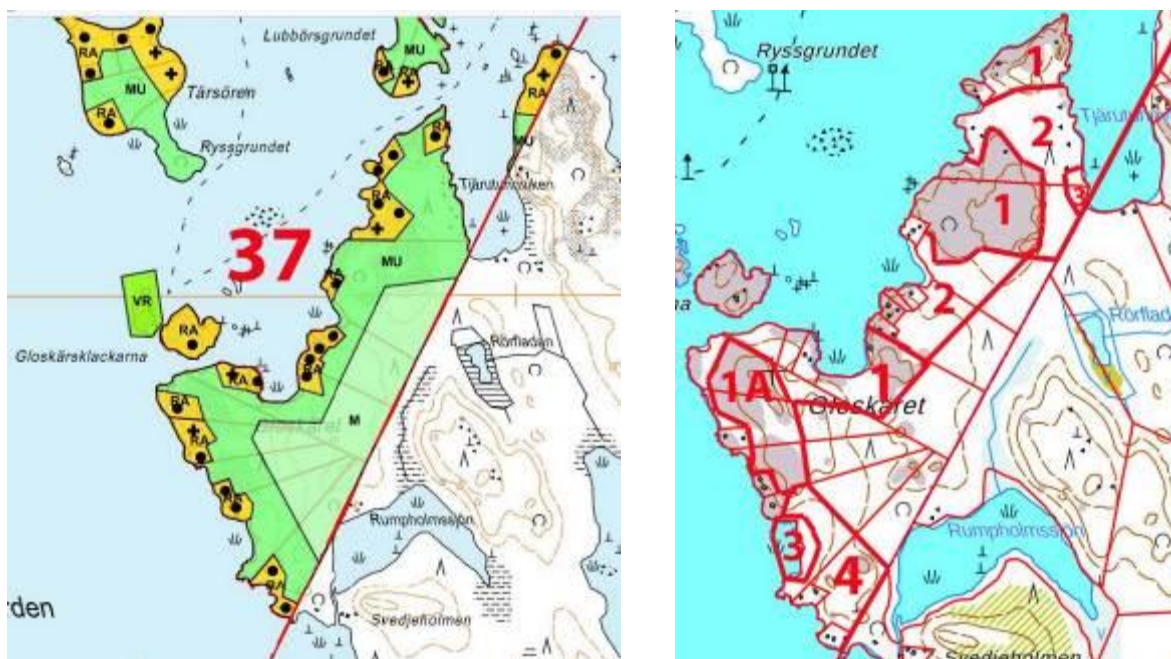
Beskrivning: Ca 40-årig, tät granskog nästan helt utan fältskikt. I söder, speciellt på den sydöstra udden finns en lite bredare strandzon med äldre lövblandskog. I övrigt är strandzonen mycket smal och den planterade granskogen går ända ner till vattnet.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: Enbart planterad granskog på holmen utan naturvärden.

Figur 37. Gloskäret (Kalvholmen)

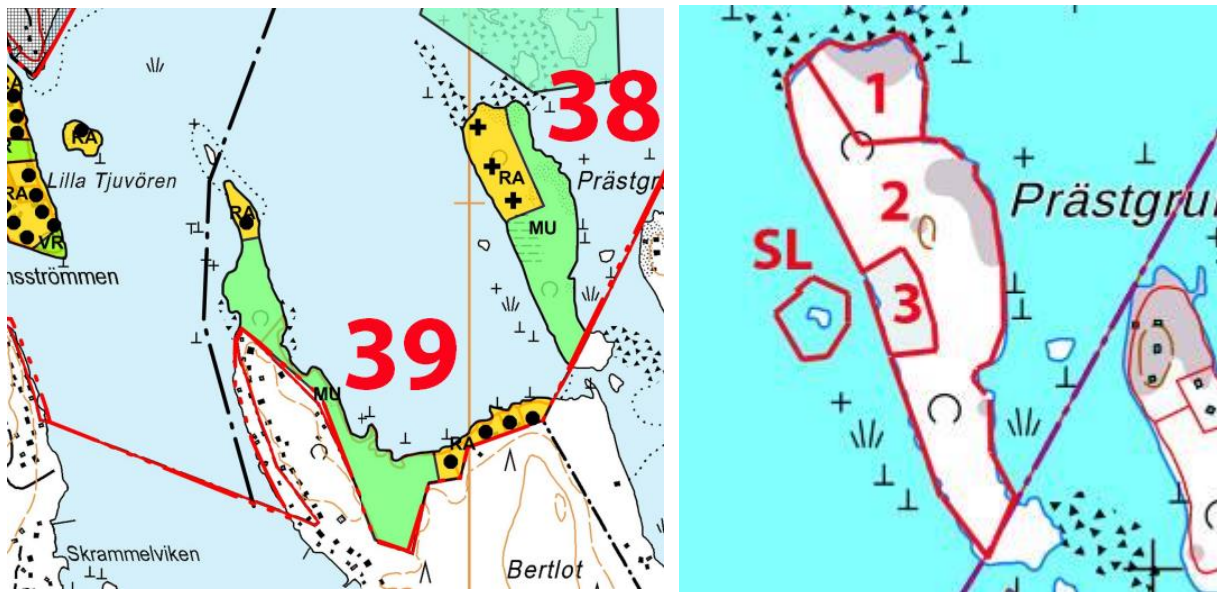
Beskrivning: Gloskäret, den västra delen av Kalvholmen består till mycket stor del av lågproduktiv hällmark med gamla, tvinväxta tallskogar (figur 1). Speciellt den södra hällmarken (figur 1A) är en mycket representativ hällmarkstallskog i naturtillstånd. I trädskiktet växer här enbart tvinväxta tallar och i fältskiktet finns lavklädda hällmarker. I buskskiktet finns ställvis lite enris. I sänkorna mellan hällmarkerna växer även blåbär, odon och getpors. Figur 2 utgörs av en ca 40-årig blandskog som vid stranden är försumpad och låglänt med rikligt av björk i trädskiktet och gran som ett underskikt. I trädskiktet som till största delen domineras av gran finns förutom ett rikligt inslag av björk även ett inslag klubbalar. I fältskiktet påträffas skogsbräken, skogsstjärna, harsyra, kärrviol och liljekonvalj. Figur 3 består av två olika små figurer med försumpade och bördiga kärr där det växer framförallt rätt grova klubbalar. I trädskiktet finns även ett inslag av rönn, björk och gråal. Som ett underskikt finns mycket sparsamt med gran. I buskskiktet finns däremot mera gran och hägg. I det fuktiga och bördiga fältskiktet påträffas bl.a. sjöfräken, kråklöver, missne, skogsbräken, kärrviol, skogsstjärna, nordlundarv, topplösa och revlumner. Figur 4 längst i söder utgörs av en gammal, lundartad granskog. I trädskiktet växer en del riktigt grova granar som säkert är närmare 100 år. Största delen av skogen är dock yngre med gran och björk. I fältskiktet finns här harsyra, skogsbräken, ekorrbär och liljekonvalj. I denna figur påträffades en sjungande lundsångare.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M. De två försumpade kärren med grova klubbalar (figur 3) föreslås endera få MY/s eller SL-beteckning.

Motivering: På området finns mestadels mycket lågproduktiv hällmark (impediment) som inte är föremål för aktivt skogsbruk. Området är därför skyddat redan av ekonomiska och skogsmässiga orsaker. De två försumpade kärren med klubbalar är en värdefull naturtyp med tanke på den biologiska mångfalden som borde bevaras orörd.

Figur 38. Prästgrunden

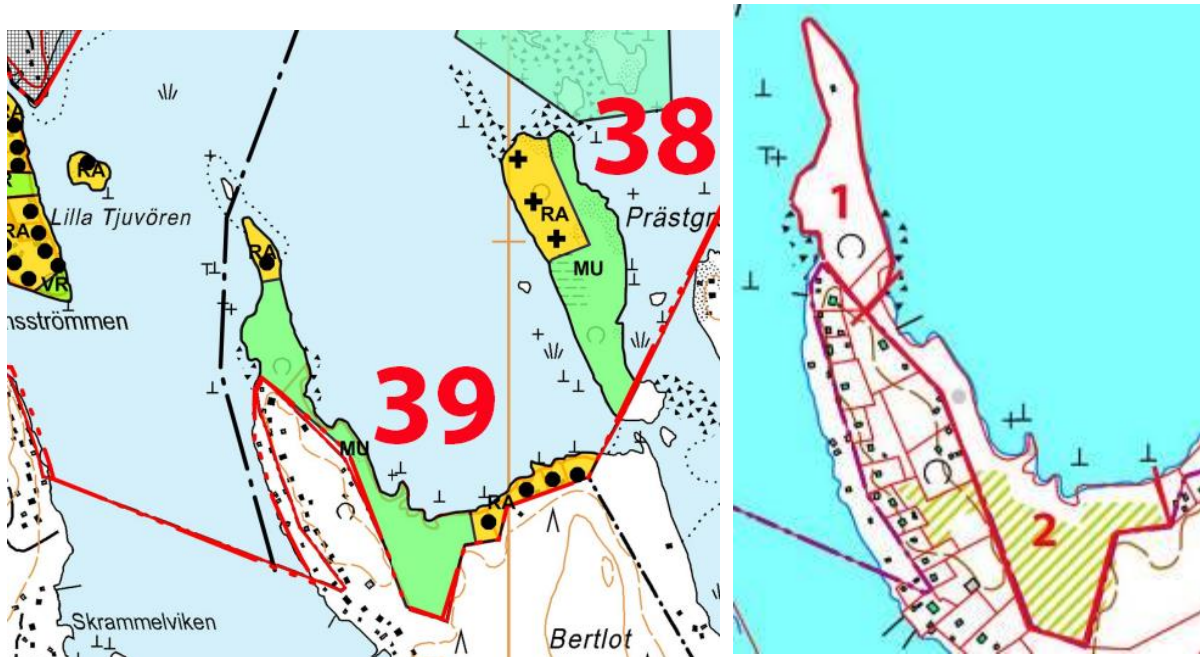
Beskrivning: Prästgrunden är tills vidare helt obebyggt trots att där finns tre byggrätter anvisade enligt strandplanen. Längst i norr (figur 1) finns en liten hållmark där det växer en gammal, ca 80-årig barrblandskog med mycket grova tallar i trädskiktet. Största delen och de inre delarna av Prästgrunden (figur 2) utgörs av en planterad, ca 50-årig, tät granskog. I trädskiktet finns även en del grova granar från tidigare trädgeneration. Fältskiktet saknas i de tätaste skogspartierna. Längs den västra stranden finns en rätt bred strandzon på ca 30 meter där det växer en äldre lövblandskog. I trädskiktet växer rikligt med klibbal och björk. Längs den östra stranden finns en del klippor, som till vissa delar är helt utan växtlighet och till andra delar består av en rätt tvinväxt, äldre barrblandskog. Figur 3 utgörs av ett försumpat kärr med en ung, tvinväxt lövblandskog. I träd- och buskskiktet växer glasbjörk, gråal och videbuskar. I fältskiktet påträffas kråklöver, hundstarr, kabbeleka, sjöfräken, topplösa och sumpmåra. På västra sidan av Prästgrunden finns ett litet fågelskär där det häckade gråtrut, fiskmå, fisktärna, gräsand och sädesärta.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M. På västra sidan av Prästgrunden finns ett litet fågelskär som föreslås få beteckningen SL.

Motivering: På Prästgrunden finns framförallt en planterad granskog utan naturvärden. Fågelskär bör få beteckningen SL.

Figur 39. Bertlot

Beskrivning: Figur 1 på norra udden av Bertlot består av en ca 50-årig lundartad granskog (OMT). I figuren finns rätt rikligt med vindfällen ställvis. Strandzonen är här för det mesta rätt smal, ca 15 meter med en del klubbalar i trädskiktet. Ställvis är granskogen så tät att fältskikt saknas, men i övrigt växer här harsyra, skogskovall och rödblåra. Allra längst i norr i figuren finns en övergiven och delvis förfallen sommarstuga som omges av en äldre, lundartad, björkdominerad lövblandskog. Figur 2 utgörs till största delen av ett nytt kalhygge med en ca 2-årig granplantskog. Vid avverkningen har man dock i norr sparat en rätt bred strandzon med äldre lövträd. I fältskiktet på kalhygget växer rikligt med lövsly; björk och rönn. I fältskiktet påträffas även rikligt med hallon och duntrave. I praktiken har man även avverkat stora delar av östra stranden framför sommarstugorna och tagit i bruk området som en del av villatomterna.

Rekommendation: MU-beteckningen kan tas bort och ersättas med M.

Motivering: På området finns ett nytt kalhygge och en planterad, tät granskog utan speciella naturvärden.

Naturinventering av Stora Lysarholmen i Jakobstad

Mattias Kanckos
21.9 2023

Naturstigen 12
68810 Ytteresse
Finland

Tel: 050-5939536
naturforetagare@gmail.com

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
2. Material och metoder	2
3. Växtlighet	4
4. Fågelfaunan	9
5. Flygekorre	11
6. Fladdermöss	13
7. Åkergroda	13
8. Utter	13
9. Övrig Fauna	13
10. Förslag till skötselplan	14
11. Litteratur	13
Bilaga 1. Förteckning över påträffade växtarter	14

1. Inledning

Stora Lysarholmen är en ö belägen i den nordöstra delen av Jakobstad. Projektområdet finns i mitten av Lysarholmen och utgörs av en gammal jordbrukslägenhet, kallad Lysarholmstorpet, som sedan 1953 är i staden Jakobstads ägo. Området på totalt 24,62 ha består av den gamla gårdsgruppen, ca 4,5 ha ängs- och åkermark samt omkringliggande skog. Skogen, som sköts som naturskog, är gammal med inslag av död ved och består till stora delar av lundartad granskog men ställvist även försumpad skog och hållmark. Gårdsgruppen samt ett flertal stengårdsgårdar vittnar om områdets kulturhistoriska värden. Området är i mångsidig men småskalig användning omfattande bland annat koloniodling, lägerverksamhet och rekreation.

Staden Jakobstad har fått finansiering för ett tvåårigt projekt (27.10.2022-31.10.2024) som finansieras främst av livsmiljöprogrammet Helmi, vars mål är att stärka den biologiska mångfalden i Finland. Projektets målsättning är att återställa och upprätthålla livsmiljön i vårdbiotopen på Stora Lysarholmen. Den öppna kulturmarken med dess natur- och landskapsvärden bevaras. Vårdbiotopen tillsammans med den gamla naturskogen, gårdsgruppen och koloniodlingen bildar en stark helhet för biologisk mångfald, rekreation och utbildning. Projektet inleds med denna naturinventering av området sommaren 2023. Tanken är att röjning av sly och mindre träd som vuxit in på ängs- och åkermarken påbörjas hösten 2023. Samtidigt friläggs stengårdsgårdarna och landskapsmässigt betydande träd bevaras och färbete påbörjas 2024.

2. Material och metoder

En naturinventering kan omfatta många olika artgrupper som kräver olika typer av inventeringsmetodik. Denna naturinventering på Stora Lysarholmen i Jakobstad omfattar en inventering av växter och naturtyper, inventering av häckande fåglar samt en inventering av flygekorre och fladdermöss. Målsättningen med inventeringen var också att allmänt beskriva naturen i området, att eventuellt hitta utrotningshotade eller skyddsvärda naturtyper enligt naturskydds-, vatten- eller skogslagen. Förutom de enligt lag skyddade naturtyperna noterades även lokalt sällsynta naturtyper som kan vara viktiga för den biologiska mångfalden eller som kan tänkas utgöra livsmiljö för hotade och skyddade arter. Växt- och naturtypsinventeringen gjordes den 3.8 2023 och gjordes främst på den igenväxande ängen och åkermarken. Däremot inventerades inte växtligheten på den uppodlade marken kring kolonilotterna där växtligheten varierar år från år beroende på vilka växter och grönsaker som odlas.

Inventering av häckande fåglar gjordes tre gånger under den optimala inventeringstidpunkten för fåglar (18.5, 1.6 och 13.6 2023). Fågelinventeringen gjordes under den tidiga morgonen (kl. 4.00-10.00) då fåglarna sjunger som aktivast. Fåglarnas revir ritades in på kartor och jämfördes mellan de olika tillfällena. På så sätt fick man en uppfattning om det verkliga antalet häckande par. Denna naturinventering omfattar också en inventering av flygekorre. I lämpliga miljöer inventerades flygekorre genom att söka efter den arttypiska spillningen under träd. I praktiken är det främst under stora granar och aspar som man hittar spillningen och dessa träd kontrollerades speciellt noggrant. Inventeringen av flygekorre gjordes under optimal inventeringstid den 3.5 2023.

Inventeringen av fladdermössen följer de rekommendationer som uppgjorts av chiropterologiska föreningen i Finland. Fladdermössen inventerades nattetid med hjälp av strålkastare och en ultraljudsdetektor av märket (Pettersson Ultrasound Detector D240X). Fladdermusens läten bandades vid behov med en digital bandspelare. Arterna artbestäms

antingen i fält eller efteråt genom att analysera ljudupptagningar med ljudanalysprogrammen BatSound©. I mån av möjlighet gjordes även synobservationer av fladdermössen eftersom flygmönster och jaktbeteende är i vissa fall viktiga för artbestämningen. Inventeringen av fladdermössen gjordes sammanlagt under två nätter i juni respektive juli. Inventeringen av fladdermössen gjordes den 27-28.6 och 24-25.7 2023 under samma kvällar som ett detaljplaneområde vid Östanlid i Jakobstad inventerades. Inventeringen inleddes ca en halvtimme efter solnedgången och pågick ett par timmar under natten. Inventeringen gjordes endast under de kvällar då väderleken var tjänlig eller då vinden var svag och temperaturen över + 10 C. Ihållande regn, kyla och hård vind minskar nämligen märkbart fladdermössens aktivitet och rörelse och försvårar också arbetet för inventeraren. Inventeringen av fladdermössen gjordes till fots och hela området inventerades. Spår och direkta observationer av däggdjur noterades givetvis också och finns omnämnda i texten. Det inventerade området framgår av bild 1. Denna naturinventering har gjorts av FM biolog Mattias Kanckos från essnature.

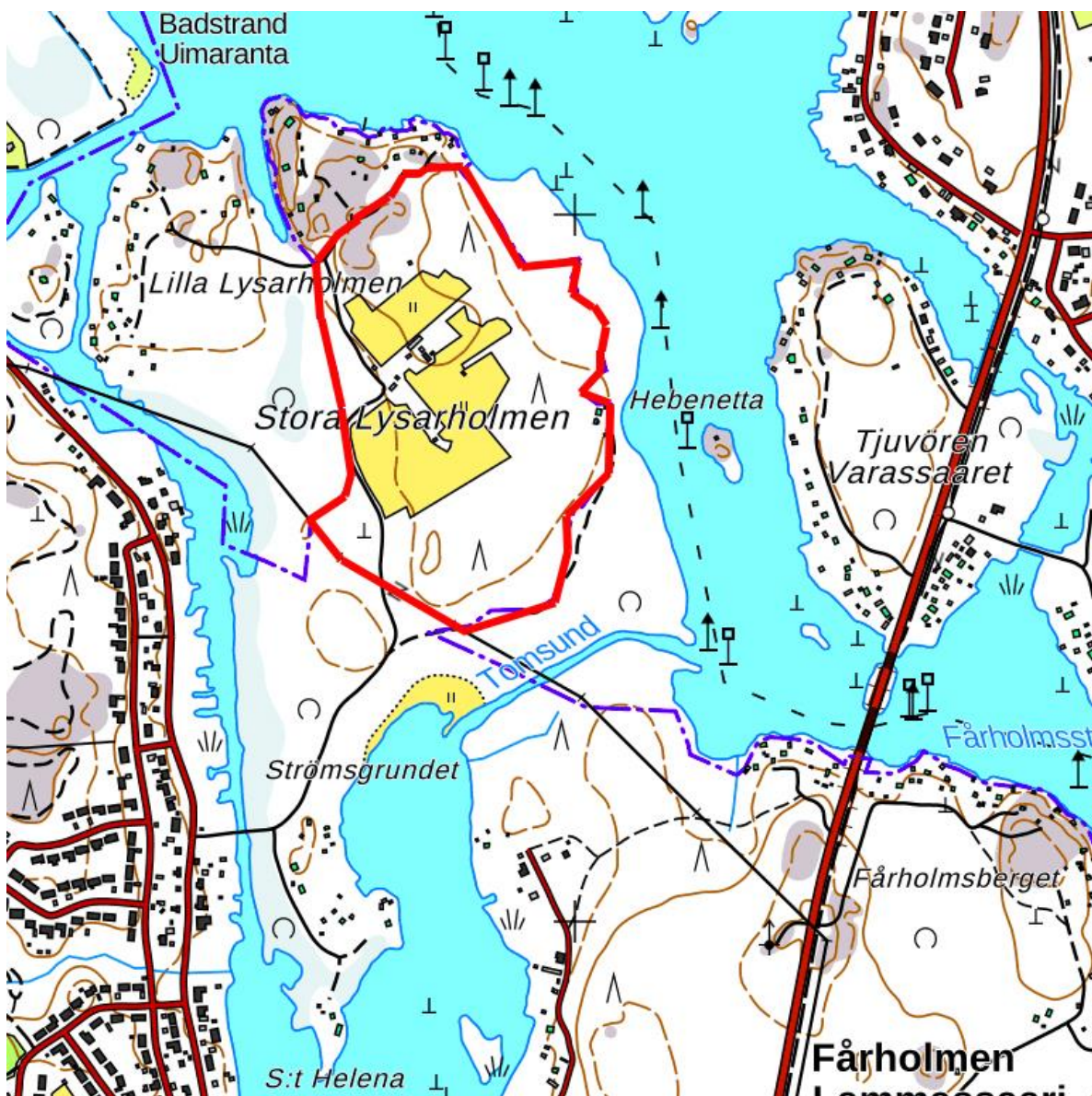

Bild 1. Det inventerade området (rött område) på Stora Lysarholmen i Jakobstad.

3. Växtlighet

Den forna ca 5 hektar stora åkermarken håller snabbt på att växa igen med videbuskar och aspely. På området har man också tidigare haft bete och elstängsel finns ännu kvar runt delar av området. Betet har dock avslutats och efter det har området vuxit igen kraftigt. Speciellt mycket träd och buskar har vuxit upp längs de forna åkerdikena samt i området södra del. Aspsticklingar (*Populus tremula*) håller på att få fotfäste på ängen, som nu kommer att växa igen i snabb fart om inga åtgärder vidtas. Förutom asp finns det mycket små träd och buskar av glasbjörk (*Betula pubescens*), gråal (*Alnus incana*), hägg (*Prunus padus*) och rönn (*Sorbus aucuparia*) samt buskar av grönvide (*Salix phylicifolia*) och sälg (*Salix caprea*).

Bild 2. Lysarholmens ängar håller på att växa igen. Mest träd och buskar finns det dock fortsättningsvis längs de gamla dikena.

En betydande del är dock fortsättningsvis ännu öppen ängsmark som kan karaktäriseras som en friskäng. Området domineras, speciellt i norr, av mycket frodig ängs- och ruderväxtlighet. De dominerande arterna på ängen är bl.a., kråkvicker (*Vicia cracca*), borsttistel (*Cirsium helenioides*), humleblomster (*Geum rivale*), ängssyra (*Rumex acetosella*), älggräs (*Filipendula ulmaria*), gårdsskräppa (*Rumex longifolius*), renfana (*Tanacetum vulgare*), maskros (*Taraxacum* spp.), rödblåra (*Silene dioica*), daggekåpa (*Alchemilla* spp.), gulvial (*Lathyrus pratensis*), kvickrot (*Elymus repens*), teveronika (*Veronica chamaedrys*), brännässla (*Urtica dioica*), flockfibbla (*Hieracium umbellatum*), ängsklocka (*Campanula patula*), hundäxing (*Dactylis glomerata*), duntrave (*Epilobium angustifolium*), rölleka (*Achillea millefolium*), grässtjärnblomma (*Stellaria graminea*) och hundfloka (*Anthriscus*

sylvestris). På ängen växer också både timotej (*Phleum pratense*) och ängskavle (*Alopecurus pratensis*). Här och var finns också mycket täta bestånd av hallon (*Rubus idaeus*). Andra arter som påträffades på ängen var bl.a. harstarr (*Carex ovalis*), vänderot (*Valeriana sambucifolia*), prästkrage (*Leucanthemum vulgare*), toppdån (*Galeopsis bifida*), smörblomma (*Ranunculus acris*), rödven (*Agrostis capillaris*), åkerspärgel (*Spergula arvensis*) och tuvtåtel (*Deschampsia cespitosa*). Överlag finns det mera gräsväxtlighet på den södra delen av ängen som också är något torrare. På några fuktigare partier i områdets södra del växer även kråklöver (*Potentilla palustris*), brunrör (*Calamagrostis purpurea*) och kärrviol (*Viola palustris*). En vanlig art på ängen är också stormåra (*Galium album*) som annars förekommer sparsamt i nejden. Den frodiga växtligheten är ställvis också rätt hårt betad av rådjur (*Capreolus capreolus*) och fälthare (*Lepus europaeus*).

Närmare skogskanten i öster är ängen betydligt torrare, med lägre växtlighet och här påträffas bl.a. ängskovall (*Melampyrum pratense*), skogskovall (*Melampyrum sylvaticum*), ekorrbar (*Maianthemum bifolium*), nysört (*Achillea ptarmica*), åkerfräken (*Equisetum arvense*), rödklöver (*Trifolium pratense*), vårbrodd (*Antoxanthum odoratum*) samt även lite blåbär (*Vaccinium myrtillus*), gullris (*Solidago virgaurea*) och lingon (*Vaccinium vitis-idaea*).

Bild 3. Speciellt i områdets norra del är växtligheten mycket frodig och kan karaktäriseras som en friskäng.

Bild 4. Stormåra (*Galium album*) förekommer allmänt på Lysarholmens ängar.

På stengårdsgårdarna och de trädbevuxna områdena som delar upp åkermarken i flera olika tegar växer också rikligt med liljekonvalj (*Convallaria majalis*), kärleksört (*Hylotelephium telephium*), stenbär (*Rubus saxatilis*), skogsvinbär (*Ribes spicatum*), trädgårdsvinbär (*Ribes rubrum*), smultron (*Fragaria vesca*), ormbär (*Paris quadrifolia*), åkerbär (*Rubus arcticus*), skogsfräken (*Equisetum sylvaticum*) och hönsbär (*Cornus suecica*).

I närheten av det gamla torpet finns också en intressant växtlighet med en hel del kvarstående och förvildade trädgårdsväxter. Området närmast torpet har också i övrigt en lundartad växtlighet. I området finns bl.a. ett stort, omfattande sterilt bestånd av parksmultron (*Fragaria moschata*). En annan typisk art i området är blågull (*Polemonium caeruleum*). Kring byggnaderna växer även humle (*Humulus lupulus*), skogspipa (*Angelica sylvestris*), hässlebrodd (*Milium effusum*), harsyra (*Oxalis acetosella*), ekbräken (*Gymnocarpium dryopteris*), bergsslok (*Melica nutans*), vitklöver (*Trifolium repens*), brunört (*Prunella vulgaris*) samt ett litet bestånd av besksöta (*Solanum dulcamarum*). På gårdstunet växer bl.a. äppelträd (*Malus* sp.), syrenbuskar (*Syringa vulgaris*), sibirisk ärtbuske (*Caragana arborescens*), rosbuskar (*Rosa* spp.), krusbär (*Ribes uva-crispa*), svarta vinbär (*Ribes nigrum*), röda vinbär (*Ribes rubrum*), brandlilja (*Lilium bulbifera*), bergenia (*Bergenia cordifolia*) och rabarber (*Rheum rhabarbarum*).

På parkeringen framför torpet finns ett litet bestånd av blomsterlupin (*Lupinus polyphyllos*). I övrigt tycks området överlag ha förskonats från invasiva växtarter. På Lysarholmens ängar fanns det också oerhört mycket av fläcklundsnäcka (*Arianta arbustorum*) sommaren 2023.

Bild 5. På stengårdsgårdarna växer bl.a. kärleksört (Hylotelephium telephium) och liljekonvalj (Convallaria majalis).

Bild 6. Kring det gamla torpet finns flera förvildade och kvarstående trädgårdsväxter.

*Bild 7. Kring parkeringen intill torpet vid Stora Lysarholmen förekommer ett litet bestånd av blomsterlupiner (*Lupinus polyphyllos*), men i övrigt har området förskonats från invasiva växtarter.*

*Bild 7. En karaktärsart på Lysarholmens friskängar är fläcklundsnaeka (*Arianta arbustorum*) som hade en massförekomst i området sommaren 2023.*

4. Fågelfaunan

Fågelfaunan på inventeringsområdet vid Stora Lysaholmen i Jakobstad är rätt individrikt, men består så gott som uteslutande av allmänna och talrika arter. I området häckar t.ex. inga ugglor, rovfåglar, sjöfåglar eller vadare. Sammanlagt påträffades 31 olika häckande fågelarter och 58 par. I tabell 1 finns en sammanställning över de häckande fåglarna. Fågelfaunan består naturligt av arter som häckar i äldre barrskog såsom bofink, rödhake, grönsiska, gransångare, kungsfågel, taltrast och trädkrypare. Arter som delvis indikerar gammelskog är bl.a. trädkrypare, svartmes och nötskrika. Nötskrikan räknas som en nära hotad art (NT) enligt den senaste klassificeringen av utrotningshotade arter från år 2020. Den gamla granskogen skulle lämpa sig utmärkt för mer sällsynta arter såsom t.ex. tretåig hackspett, mindre flugsnappare, sparvuggla, pärluggla samt duvhök, men inga sådana arter påträffades tyvärr i området.

På ängen och buskmarken var den dominerande arten lövsångare med fyra par. Alla övriga arter förekom endast med ett par vardera. Kring torpet och dess närområde häckade både sädesärsla och grönfink som båda räknas som utrotningshotade. Sädesärlan hör till kategorin nära hotad (NT) medan grönfinken är hotad (EN) eftersom beståndet minskat dramatiskt under senare år i Finland. De senaste åren tycks dock grönfinken ha repat sig och förekom ganska allmänt i Jakobstad under sommaren 2023. De enda arterna som kan sägas vara knutna till jordbruksmark är gulsparv och buskskvätta, medan det i buskarna på ängen häckar både trädgårdssångare, ärtsångare, törnsångare och domherre. Av dessa arter räknas buskskvättan som sårbar (VU) och törnsångaren som nära hotad (NT).

Bild 8. Buskskvätta (*Saxicola rubetra*) häckade på Stora Lysarholmen.

Tabell 1. Fågelarter som påträffades häckande på inventeringsområdet

	Art	Antal par		Hotgrad
		Äng/Åker	Skog	
Bofink	<i>Fringilla coelebs</i>		7	
Lövsångare	<i>Phylloscopus trochilus</i>	4	3	
Rödhake	<i>Erithacus rubecula</i>		4	
Ringduva	<i>Columba palumbus</i>	1		
Talgmes	<i>Parus major</i>	1	3	
Grönsiska	<i>Carduelis spinus</i>		3	
Gransångare	<i>Phylloscopus collybita</i>		3	
Rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>		1	
Gärdsmyg	<i>Troglodytes troglodytes</i>		2	
Trädpiplärka	<i>Anthus trivialis</i>	1		
Järnsparv	<i>Prunella modularis</i>		1	
Trädgårdssångare	<i>Sylvia borin</i>	1		
Morkulla	<i>Scolopax rusticola</i>		1	
Sädesärsla	<i>Motacilla alba</i>	1		NT
Svartmes	<i>Periparus ater</i>		1	
Koltrast	<i>Turdus merula</i>	1	2	
Taltrast	<i>Turdus philomelos</i>		1	
Nötskrika	<i>Garrulus glandarius</i>		1	NT
Domherre	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1	1	
Grå flugsnappare	<i>Muscicapa striata</i>			
Svarthätta	<i>Sylvia atricapilla</i>			
Ärtsångare	<i>Sylvia curruca</i>			
Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>		5	
Trädkrypare	<i>Certhia familiaris</i>		1	
Grönfink	<i>Chloris chloris</i>	1		EN
Ärtsångare	<i>Sylvia curruca</i>	1		
Svarthätta	<i>Sylvia atricapilla</i>		1	
Törnsångare	<i>Curruca communis</i>	1		
Blåmes	<i>Cyanistes caeruleus</i>	1		
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	1		VU
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	1		
		17	41	
	Totalt		58	

5. Flygekorre

Flygekorren räknas som en sårbar art (VU) enligt den nyaste klassificeringen av våra utrotningshotade arter och den finns även med på bilaga IVa i EU:s habitatdirektiv. Enligt direktivet är det förbjudet att förstöra eller försvaga artens föröknings- och rastplatser. Inom det inventerade området påträffades mycket rikligt med spår av flygekorre i så gott som hela området (bild 9). Ett stort antal boplatser hittades också. I området finns ett stort antal specialbyggda flygekorreholkar som dock är i rätt dåligt skick. Endast ett par av flygekorreholkarna var bebodda. En del av holkarna saknade tak eller så hade de fallit ner ur trädet. Flygekorren använde även på några ställen ekorens risbon som sin boplatser. Intressant är också att på ett ställe hittades en håla under en gran som troligtvis fungerar som flygekorrens boplatser (bild 10). Vid trädroten fanns massor av spillning, men i granen fanns inga håligheter eller risbon. Det sannolika är därför att flygekorren kryper ner under trädroten i de håligheter som finns där. Att flygekorren kan använda dylika håligheter som sin rast- och förökningsplats har upptäckts först på senare år då man märkt flygekorror med GPS-sändare och fenomenet finns beskrivet i Ilpo Hanskis vetenskapliga forskning.

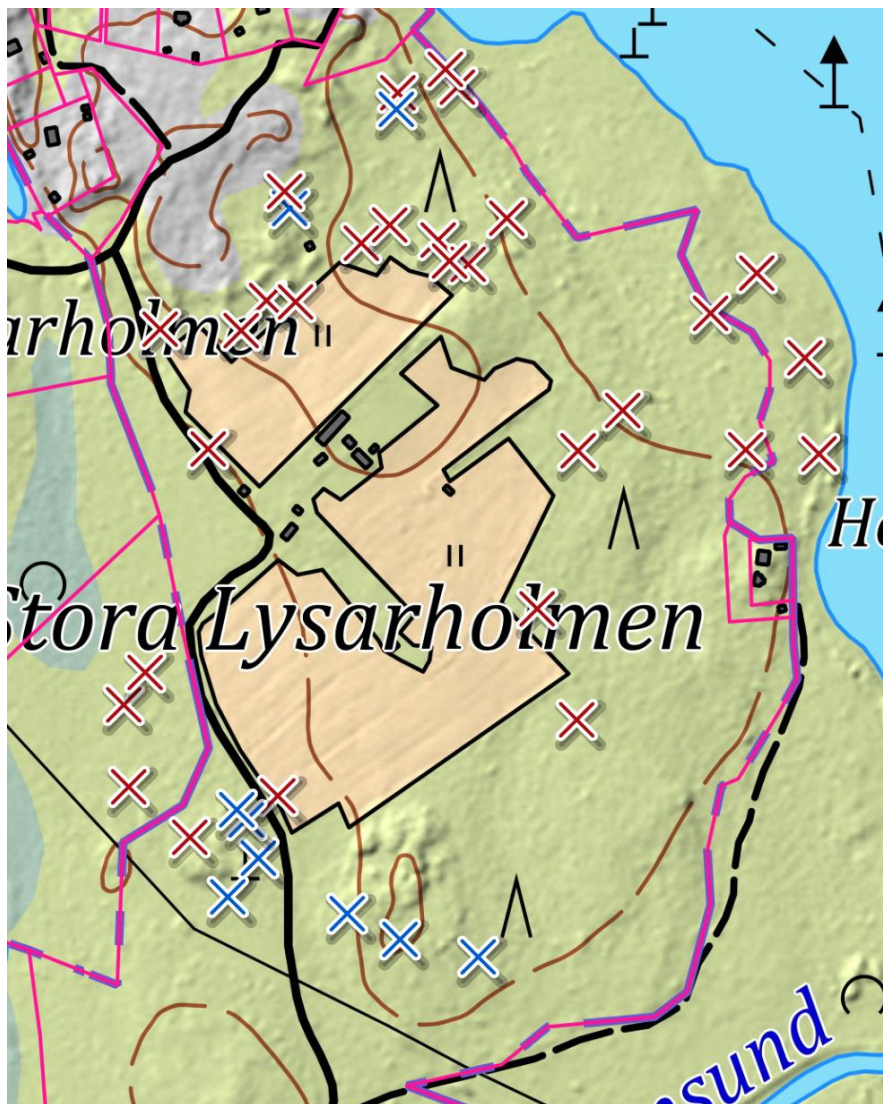

Bild 9. Observationer av flygekorrens spillning (rött kryss) och boplatser (blått kryss) på Stora Lysarholmen.

Bild 10. Rikligt med spillning av flygekorre vid trädrotten och till höger syns den hålighets som troligtvis användes av flygekorren som rast- och förökningsplats år 2023.

Stora Lysarholmen är ett av de viktigaste förekomstområden för flygekorre i hela Jakobstadsnejden. Tillsammans med de närliggande skogsområden i Östanpå och kring Svanen Camping torde området ha den starkaste och mest livskraftiga populationen av flygekorre i hela Jakobstadsnejden. Inom det inventerade området torde det finnas flera årligen reproducerande honor samt flera hanar. Att uppskatta antalet flygekorrar är mycket svårt, men det är i alla fall frågan om flera olika revir och under sommaren finns säkert över 10 flygekorrar i området.

Att bevara den gamla granskogen är förstås helt avgörande för att beståndet av flygekorre skall hållas livskraftigt. I praktiken skulle det också vara mycket utmanande i nuläget att avverka skogen eftersom flygekorrens rast- och förökningsplatser är skyddade enligt lag. Inom hela området finns så många boplatser för flygekorren som man skulle behöva beakta vid en eventuell avverkning att det är i praktiken omöjligt att idka rationellt och ekonomiskt lönsamt skogsbruk i området.

6. Fladdermöss

Inga fladdermöss påträffades under de två inventeringskvällarna inom det inventerade området, vilket är något anmärkningsvärt då skogarna och det gamla torpet borde lämpa sig för fladdermöss, främst av arten nordisk fladdermus (*Eptesicus nilssoni*) som förekommer allmänt i Jakobstad. Nordisk fladdermus är överlag mycket allmän i Österbotten och är inte hotad på något sätt. Tvärtom tycks den öka i antal och gynnas också delvis av kulturmiljöer och bebyggelse. Med tanke på fladdermössen behöver man således inte beakta några speciella rekommendationer.

7. Åkergroda

Åkergrodan (*Rana arvalis*) finns liksom flygekorren även med på bilaga IVa i EU:s habitatdirektiv. Enligt direktivet är det förbjudet att förstöra eller försvaga dessa arters föröknings- och rastplatser. Detta gäller alla förekomstplatser även utanför de befintliga skyddsområdena. Åkergrodan är tämligen vanlig i de flesta sjöar i Österbotten. Inom det inventerade området förekommer inga potentiella lekplatser för åkergroda.

8. Utter

Utter (*Lutra lutra*) finns liksom flygekorren och åkergrodan även med på bilaga IVa i EU:s habitatdirektiv. Enligt direktivet är det förbjudet att förstöra eller försvaga dessa arters föröknings- och rastplatser. Detta gäller alla förekomstplatser även utanför de befintliga skyddsområdena. Uttern har blivit tämligen vanlig i de flesta sjöar, åar och vattendrag i Österbotten. Den förekommer numera också vid havet. Uttern är i Finland också fridlyst. I området förekommer inga sådana vattendrag som skulle lämpa sig för uttern.

9. Övrig fauna

Under inventeringen påträffades rikligt med ätspår av ekorre (*Sciurus vulgaris*) och ekorre förekommer således allmänt i området. Spår och spillning av rådjur (*Capreolus capreolus*) fanns också på flera ställen och därtill fanns det kraftmarkeringar på flera ställen av rådjursbockar (bild 11). Rådjuren hade även tagit daglega på ången på flera ställen (bild 12). En rådjursbock observerades och hördes också den tidiga morgonen 19.5 när den stod på den gamla åkern och skällde. Området utgörs således av en rådjursbocks revir. Äldre spillning av älg (*Alces alces*) noterades också på flera ställen inom området och i skogen finns också en saltsten som jaktföreningen placerat ut inkom för älgarna. Fältharar (*Lepus europaeus*) observerades vid ett flertal tillfällen under sommarens inventeringar. Den 18.5 observerades tre olika fältharar på den igenväxande åkern, varav en var en liten unge. Samma dag observerades också en skogshare (*Lepus timidus*) så det tycks förekomma både fälthare och skogshare i området.

Bild 11. Revirmarkering av rådjursbock på Stora Lysarholmens äng.

Bild 12. Daglega av rådjur på ängen vid Stora Lysarholmen.

10. Förslag till skötselplan

Restaurering av betesmark

Inom det inventerade området hittades inga växter som skulle vara sällsynta eller utrotningshotade. Det hittades heller tyvärr inga krävande växter som är typiska för betesmarker som hävdats under lång tid. Området har troligtvis tidigare till största delen brukats som åker och därför finns där inga kvarstående ängsväxter som gynnas av långvarigt bete. I och med detta finns det inga områden som speciellt behöver beaktas när man börjar röja i området och återupptar betet.

Betet på Stora Lysarholmen blir ganska lätt att underhålla och serva. Det centrala läget i närheten av staden, regelbunden närvaro av människor samt att området utgörs av en holme, gör att angrepp av vargar eller andra stora rovdjur verkar osannolikt. Därför behöver man heller inte ingärda betet med några påkostade rovdjursstängsel. Älgar besöker området sporadiskt, men det torde inte bli något stort problem med älgar som springer sönder stängslet i tid och otid. Vanliga stängsel av fårnät eller enkla elstängsel torde vara de bästa, då hoppar t.ex. rådjur lätt över medan fåren hålls på insidan. Ängsmarken bör först röjas nästan helt fri från buskar och träd. Speciellt mycket jobb kommer det att bli att få bort aspsticklingarna som lätt slår nya skott från rötterna. Det kan bli nödvändigt att harva upp den del av åkern där det växer mest aspsticklingar. Ifall man tvingas bearbeta jorden för att få bort seglivade buskar kunde man samtidigt plantera in ängsväxter på den behandlade och blottade jorden.

Speciellt viktigt för områdets rekreationsanvändning och landskapsbild är att röja bort buskar och träd i söder uppefter Lysarholmsvägen. På detta sätt kan man friställa stengårdsgårdarna samt få en bättre utsikt över ängen när man anländer till området längs Lysarholmsvägen. Endast enstaka större aspar eller andra stora lövträd kan sparas som landskapsträd, för flygekorren och för fågellivet. I övrigt får all underväxtlighet av buskar och träd röjas bort och röjningen får vara mycket radikal det första året.

Fåglar

Fågelfaunan skulle gynnas mycket om betet kunde återupptas i området. Åkerarealen är totalt nästan 5 hektar stor, vilket skulle räcka till för arter såsom sånglärka, storspov och tofsvipa. I och med att området ligger väldigt isolerat och långt från några större andra åkerarealer kan det dock vara svårt att få mer krävande fågelarter att häcka på betesmarken. För fåglarnas del bör man dock också försöka spara några spridda, låga buskar ute på betesmarken, vilket skulle gynna arter som bl.a. buskskvätta och törnsångare. För att ytterligare gynna fågelfaunan kunde man placera ut konstgjorda svalbon på byggnaderna och holkar för stare på de stora landskapsträd man sparar när man röjer upp området. Med hjälp av konstgjorda rovfågelbon och uggleholkar kunde man eventuellt också få duvhök, pärluggla, slaguggla eller kattuggla att häcka i området. Jag rekommenderar dock inte att man lockar rovfåglar till området med tanke på den starka förekomsten av flygekorren. Både t.ex. duvhök och slaguggla slår gärna flygekorrar.

Flygekorre

Med tanke på flygekorren är det viktigaste att så stor del som möjligt av områdets gamla granskogar bevaras orörda och i naturtillstånd. Några aktiva åtgärder behöver inte vidtas. En stor del av de flygekorreholkar som finns i området är i dåligt skick och en del har fallit ner. Vill man göra något för flygekorren kunde man förnya och rusta upp flygekorreholkarna.

Naturstig

Runt området finns redan i dagsläget stigar som kunde märkas ut. På detta sätt kunde besökarna gå runt hela området i den gamla granskogen. Samtidigt skulle rekreationsanvändningen koncentreras till stigen så att terrängen inte nöts mer än nödvändigt. Det rekommenderas däremot inte att naturstigen blir någon stor turistattraktion eftersom redan trafiken till området skulle bli besvärlig med nuvarande väg och slitaget skulle bli för stort.

Skogen

Den gamla granskogen som finns på området har stora naturvärden. Området utgörs av en grandominerad barrskog, vars ålder är över 100 år, troligtvis närmare 120 år. Skogstypen är frisk moskog (MT) eller ställvis lundartad granskog (OMT). Förutom gran förekommer i skogen gamla tallar, björkar och ställvis även lite asp och al. I skogen finns mycket rikligt med dött virke och området har fått utvecklas utan skogsbruksåtgärder under en väldigt lång tid. Skogen uppfyller kriterierna för en mogen barrträdsdominerad frisk moskog som utgör en utrotningshotad naturtyp (VU) ”Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat” enligt den senast klassificeringen av utrotningshotade naturtyper. Naturvärdena består av den stora mängden dött virke som är livsviktig för många arter av svampar, insekter och fåglar. I skogen förekommer också ett mycket livskraftigt bestånd av flygekorre. Rekommendationen är att skogen fredas permanent från skogsbruk och fortsättningsvis får utvecklas naturligt. Skogen uppfyller definitivt också kriterierna för ett s.k. Metso-objekt varvid ekonomisk ersättning kan fås för fredningen.

Invasiva arter

Kring parkeringen vid torpet finns ett litet bestånd av blomsterlupiner som man kunde försöka få bort. Det skulle också vara skäl att kolla igenom kolonilotterna så att ingen förekomst av invasiva arter finns där. Överlag verkar dock området tills vidare ha förskonats från invasiva arter, t.ex. så hittades ingen förekomst av jättebalsamin i området.

11. Litteratur

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s

Kuusipalo, J. 1996. Suomen metsätyypit. Kirjayhtymä OY. 145 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47 | 2021. 346 s.

SLTY. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille (http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf). (2011). at <http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf>

Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Ympäristöopas 109. 196 S.

Bilaga 1. Förteckning över påträffade växtarter

Asp	Haapa	(<i>Populus tremula</i>)
Besksöta	Punakoiso	(<i>Solanum dulcamara</i>)
Blåbär	Mustikka	(<i>Vaccinium myrtillus</i>)
Blågull	Lehtosinilatva	(<i>Polemonium caeruleum</i>)
Borsttistel	Huopaohdake	(<i>Cirsium helenioides</i>)
Brunrör	Korpikastikka	(<i>Calamagrostis purpurea</i>)
Brunört	Niittyhumala	(<i>Prunella vulgaris</i>)
Brännässla	Nokkonen	(<i>Urtica dioica</i>)
Daggkåpa	Poimulehti	(<i>Alchemilla</i>)
Duntrave	Maitohorsma	(<i>Epilobium angustifolium</i>)
Ekbräken	Metsäimarre	(<i>Gymnocarpium dryopteris</i>)
Ekorrbär	Oravanmarja	(<i>Maianthemum bifolium</i>)
En	Kataja	(<i>Juniperus communis</i>)
Flockfibbla	Maitiainen	(<i>Heracleum umbellatum</i>)
Förgätmigej	Luhtalemmikki	(<i>Myosotis</i>)
Gatkamomill	Pihasaunio	(<i>Chamomilla suaveolens</i>)
Glasbjörk	Hieskoivu	(<i>Betula pubescens</i>)
Gran	Kuusi	(<i>Picea abies</i>)
Groblad	Piharatamo	(<i>Plantago major</i>)
Gråal	Harmaaleppä	(<i>Alnus incana</i>)
Gråbo	Pujo	(<i>Artemisia vulgaris</i>)
Gråstarr	Harmaasara	(<i>Carex canescens</i>)
Gräslök	Ruoholaukka	(<i>Allium schoenoprasum</i>)
Grässtjärnblomma	Heinätähtimö	(<i>Stellaria graminea</i>)
Grönvide	Kiiltopaju	(<i>Salix phylicifolia</i>)
Gullris	Kultapiisku	(<i>Solidago virgaurea</i>)
Gulmåra	Keltamatara	(<i>Galium verum</i>)
Gulvial	Niittynätkelmä	(<i>Lathyrus pratensis</i>)
Gulvial	Niittynätkelmä	(<i>Lathyrus pratensis</i>)
Gårdsskräppa	Hevonhierakka	(<i>Rumex longifolius</i>)
Gåsört	Ketohanhikki	(<i>Argentina anserina</i>)
Hallon	Vadelma	(<i>Rubus idaeus</i>)
Harstarr	Jänönsara	(<i>Carex ovalis</i>)
Harsyra	Ketunleipä, käenkaali	(<i>Oxalis acetosella</i>)
Hultbräken	Korpi-imarre	(<i>Phegopteris connectilis</i>)
Humleblomster	Ojakellukka	(<i>Geum rivale</i>)
Hundfloka	Koiranputki	(<i>Anthriscus sylvestris</i>)
Hundstarr	Jokapaikansara	(<i>Carex nigra</i>)
Hundäxing	Koiranheinä	(<i>Dactylis glomerata</i>)
Hägg	Tuomi	(<i>Prunus padus</i>)
Hässlebrodd	Tesma	(<i>Milium effusum</i>)
Hästhov	Leskenlehti	(<i>Tussilago farfara</i>)
Hönsbär	Ruohokanukka	(<i>Cornus suecica</i>)

Höskallra	Isolaukku	(<i>Rhinanthus serotinus</i>)
Kirskål	Vuohenputki	(<i>Aegopodium podagraria</i>)
Klibbal	Tervaleppä	(<i>Alnus glutinosa</i>)
Krustätel	Metsälauha	(<i>Deschampsia flexuosa</i>)
Krypljung	Sielikkö	(<i>Loiseleuria procumbens</i>)
Kråkbär	Variksenmarja	(<i>Empetrum nigrum</i>)
Kråkklöver	Kurjenjalka	(<i>Potentilla palustris</i>)
Kråkvicker	Hiirenvirna	(<i>Vicia cracca</i>)
Kvickrot	Juolavehnä	(<i>Elytrigia repens</i>)
Kärleksört	Isomaksaruoho	(<i>Sedum telephium</i>)
Kärrviol	Suo-orvokki	(<i>Viola palustris</i>)
Liljekonvalj	Kielo	(<i>Convallaria majalis</i>)
Lingon	Puolukka	(<i>Vaccinium vitis-idaea</i>)
Linnea	Vanamo	(<i>Linnea borealis</i>)
Ljung	Kanerva	(<i>Calluna vulgaris</i>)
Majbräken	Hiirenporras	(<i>Athyrium filix-femina</i>)
Maskros	Voikukka	(<i>Taraxacum officinale</i>)
Nysört	Ojakärsämö	(<i>Achillea ptarmica</i>)
Odon	Juolukka	(<i>Vaccinium uliginosum</i>)
Ormbär	Sudenmarja	(<i>Paris quadrifolia</i>)
Ormrot	Nurmitatar	(<i>Bistorta viviparum</i>)
Parksmultron	Ukkomansikka	(<i>Fragaria moschata</i>)
Prästkrage	Päivänkakkara	(<i>Leucanthemum vulgare</i>)
Renfana	Pietaryrtti	(<i>Tanacetum vulgare</i>)
Revlummer	Riidenlieku	(<i>Lycopodium annotinum</i>)
Röda vinbär	Punaherukka	(<i>Ribes spicatum</i>)
Rödblära, skogslyst	Puna-ailakki	(<i>Silene dioica</i>)
Rödklöver	Puna-apila	(<i>Trifolium pratense</i>)
Rödsvingel	Punanata	(<i>Festuca rubra</i>)
Rölleka	Siankärsämö	(<i>Achillea millefolium</i>)
Rönn	Pihlaja	(<i>Sorbus aucuparia</i>)
Skogsbräken	Metsäalvejuuri	(<i>Dryopteris carthusiana</i>)
Skogsfräken	Metsäkorte	(<i>Equisetum sylvaticum</i>)
Skogskovall	Metsämaitikka	(<i>Melampyrum sylvaticum</i>)
Skogspipa, strätta	Karhunputki	(<i>Angelica sylvestris</i>)
Skogsstjärna	Metsätähti	(<i>Trientalis europaea</i>)
Smultron	Ahomansikka	(<i>Fragaria vesca</i>)
Smörblomma	Niittyleinikki	(<i>Ranunculus acris</i>)
Stenbär	Lillukka	(<i>Rubus saxatilis</i>)
Stensöta	Kallioimarre	(<i>Polypodium vulgare</i>)
Stor blåklocka	Kurjenkello	(<i>Campanula persicifolia</i>)
Strandlysing	Ranta-alpi	(<i>Lysimachia vulgaris</i>)
Strätta	Karhunputki	(<i>Angelica sylvestris</i>)
Svarta vinbär	Mustaherukka	(<i>Ribes nigrum</i>)
Svinmälla	Jaukosavikka	(<i>Chenopodium album</i>)

Sälg	Raita	<i>(Salix caprea)</i>
Tall	Mänty	<i>(Pinus sylvestris)</i>
Teveronika	Nurmitädyke	<i>(Veronica chamaedrys)</i>
Timotej	Timotei	<i>(Phleum pratense)</i>
Trampört	Pihatatar	<i>(Polygonum aviculare)</i>
Tuvtätel	Nurmilauha	<i>(Deschampsia caespitosa)</i>
Vitklöver	Valkoapila	<i>(Trifolium repens)</i>
Vårbrodd	Tuoksuimake	<i>(Anthoxanthum odoratum)</i>
Vårfryle	Kevätpiippo	<i>(Luzula pilosa)</i>
Vårtbjörk	Rauduskoivu	<i>(Betula pendula)</i>
Våtarv	Pihatähtimö	<i>(Stellaria media)</i>
Vänderot	Virmajuuri	<i>(Valeriana sambucifolia)</i>
Åkerbär	Mesimarja	<i>(Rubus arcticus)</i>
Åkerfräken	Peltokorte	<i>(Equisetum arvense)</i>
Åkerspärgel	Peltohatikka	<i>(Spergula arvensis)</i>
Älggräs	Mesiangervo	<i>(Filipendula ulmaria)</i>
Ängskavle	Nurmipuntarpää	<i>(Alopecurus pratensis)</i>
Ängskovall	Kangasmaitikka	<i>(Melampyrum pratense)</i>
Ängssyra	Niittysuolaheinä	<i>(Rumex acetosa)</i>